

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 62 • 25. mars
Sesjonen 2024–2025

Møte tirsdag den 25. mars 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 62):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i kulturlova (føremål, armlengd og kommunal planlegging) (Lovvedtak 37 (2024–2025), jf. Innst. 56 L (2024–2025) og Prop. 6 L (2024–2025))
2. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2025 under Nærings- og fiskeridepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen) (Innst. 174 S (2024–2025), jf. Prop. 47 S (2024–2025))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Geir Jørgensen, Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug om opprettelse av et statlig mineral-selskap (Innst. 171 S (2024–2025), jf. Dokument 8:50 S (2024–2025))
4. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap) (Innst. 173 L (2024–2025), jf. Prop. 45 L (2024–2025))
5. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om bedre regulering av turistfisket (Innst. 170 S (2024–2025), jf. Dokument 8:49 S (2024–2025))
6. Innstilling fra næringskomiteen om Lov om statsføretak (statsføretakslova) (Innst. 167 L (2024–2025), jf. Prop. 44 L (2024–2025))
7. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en protokoll om endring av skatteavtalen mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 4. september 2024 (Innst. 161 S (2024–2025), jf. Prop. 42 S (2024–2025))
8. Interpellasjon fra representanten Liv Kari Eskeland til samferdselsministeren:
«Ifølgje Statens vegvesen si ulykkesanalysegruppe er ruspåverknad grunnen til kvar femte dødsulykke på norske vegar. Tal frå dei siste åra viser samtidig at alderssamansetninga i denne gruppa ulykker endrar seg.
Kva tiltak ser statsråden på for å møte denne utviklinga og redusere talet på rusrelaterte ulykker?»
9. Referat

Presidenten [10:00:08]: Den innkalte vararepresentanten for Sør-Trøndelag, Lill Harriet Sandaune, tar nå sete.

Statsråd Cecilie Myrseth overbrakte 9 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [10:02:12]: Representanten Helge André Njåstad vil framsette et representantforslag.

Helge André Njåstad (FrP) [10:02:25]: På vegner av Framstegspartiet sin representant Johan Aas og meg sjølv har eg gleda av å setja fram forslag om kamp mot økonomisk kriminalitet.

Presidenten [10:02:37]: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:02:52]: Eg har gleda av å fremje representantforslag på vegner av Framstegspartiet og representantane Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Morten Stordalen og meg sjølv om å oppheve klimasymbolpolitiske reguleringar og standardkrav for anleggsbransjen.

Presidenten [10:03:13]: Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:03:31]: Denne uken er det ti år siden vi foreslo et forbud mot nydyrking av myr, så jeg har i dag gleden av å legge fram et forslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Alfred Jens Bjørlo og meg selv om å innføre et moratorium på nedbygging av myr til utbyggingsformål.

Presidenten [10:03:49]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:57]

Stortingets vedtak til lov om endringer i kulturlova (føremål, armlengd og kommunal planlegging) (Lovvedtak 37 (2024–2025), jf. Innst. 156 L (2024–2025) og Prop. 6 L (2024–2025))

Presidenten [10:04:01]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:04:05]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2025 under Nærings- og fiskeridepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen) (Innst. 174 S (2024–2025), jf. Prop. 47 S (2024–2025))

Presidenten [10:04:26]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:04:31]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Geir Jørgensen, Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug om opprettelse av et statlig mineralselskap (Innst. 171 S (2024–2025), jf. Dokument 8:50 S (2024–2025))

Presidenten [10:04:52]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:05:46] (ordfører for saken): Vi behandler i dag et representantforslag fra representanter i Rødt om opprettelse av et statlig mineralselskap. Jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid i behandling av saken.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at kritiske råmaterialer er avgjørende for industriell teknologi, og at etterspørselen etter kritiske råmaterialer vil fortsette å øke. I dag er Norge og Europa avhengig av import for å dekke egne behov for råmaterialer og sjeldne jordartsmineraler. Det er av stor strategisk, industriell og etisk betydning at man blir mer selvforsynt med råmaterialer. Mye utvinning av sjeldne jordartsmineraler foregår i deler av verden med langt mindre strenge helse-, miljø- og sikkerhetsregler enn i Norge og med store mangler innenfor menneske- og arbeiderrettigheter.

Komiteen påpeker at Kina i dag er totalt dominerende i produksjon av sjeldne jordartsmineraler, både innenfor egne grenser og på eier- og utvinningssiden i andre land. Strategisk avhengighet av Kina og andre stormakter er en viktig diskusjon både etisk, strategisk og sikkerhetspolitisk.

Jeg vil nå redegjøre nærmere for Fremskrittspartiets syn i saken og regner med at de andre partiene vil redegjøre for sine.

Komiteen inviterte til skriftlig høring i saken og mottok tre høringsinnspill. Det var kun Nome kommune som oppfordret til å vurdere opprettelse av et deleid statlig mineralselskap som kan bidra til langsiktig og bærekraftig utvikling av næringen. De to andre høringsinnspillene, fra Utmarkskommunenes Sammenlutning og Norsk Bergindustri, var negative til en slik løsning.

Fremskrittspartiet tror ikke et statlig eid mineralselskap er den riktige veien å gå, men at vi må ha en mer aktiv statlig myndighet som først og fremst kan bidra og

tilrettelegge for investeringer og verdiskaping i norsk mineralnæring gjennom bedre rammevilkår, framfor etablering av et statlig mineralselskap. Fremskrittspartiet mener gode rammevilkår for mineralnæringen med raske konsesjonsbehandlinger og søknadsprosesser er den viktigste forutsetningen for å bygge opp en sterk mineralnæring.

Vi er fornøyd med at vårt forslag om å be regjeringen se på muligheten for økt nordisk samarbeid om utvinning og foredling av mineraler og forskning og utvikling for å begrense miljøutfordringene får tilslutning fra en enstemmig komité og blir vedtatt her i dag. Vi skulle gjerne sett at flere av våre forslag fikk flertall, det ville vært veldig positivt for norsk mineralnæring.

Jeg tar opp de forslagene som Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten [10:08:49]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har tatt opp de forslagene han viste til.

Tobias Hangaard Linge (A) [10:09:02]: Norge har en stolt historie som bergverksnasjon. Mange steder, som Røros, Løkken og Sulitjelma, oppsto som følge av utstrakt gruvevirksomhet. Det har bidratt til yrende lokalsamfunn og lokal verdiskaping mange steder i landet.

Tross vår stolte historie har mye av verdens mineralproduksjon blitt flyttet ut av Europa, og i dag står Kina for omtrent 70 pst. av utvinningen av sjeldne jordarter og kontrollerer i stor grad prosesseringen av disse. Framover vil behovet for mineraler bare øke. I all teknologien vi omgir oss med hver eneste dag, og ikke minst i den grønne energiomstillingen vi står midt oppe i, er tilgangen på mineraler helt avgjørende. Det er ikke til å stikke under stol at tilgangen på mineraler er sårbar når store deler av verdens produksjon av sjeldne jordarter kommer fra ett enkelt land. Derfor har denne regjeringen vært veldig tydelig på at vi ønsker en storstilt satsing på norsk mineralindustri, nettopp for å sikre tilgangen på de mineralene vi så sårt trenger.

Heldigvis er Norge i en særklasse med svært rik berggrunn over store deler av landet. For å trekke fram et eksempel har vi Fensfeltet, som anslås å inneholde Europas største forekomst av sjeldne jordarter. Da sier det seg selv at dette er et fortrinn Norge bør benytte seg av. Dette tror jeg imidlertid de fleste partiene på Stortinget er helt enige om, nemlig mer mineralproduksjon i Norge.

For oss i Arbeiderpartiet er det viktigste at vi får flere bærekraftige mineralprosjekter i gang. Dagens lovverk har gjort det krevende å få det til. Med en saksbehandlingstid som i enkelte tilfeller overskrider ti år, sier det seg selv at det er krevende å stable sammen gode prosjekter med tilstrekkelig finansiering. Regjeringen har lagt fram

en mineralstrategi, der ambisjonene for næringen framheves, og nå følger vi opp med en ny minerallov, som er varslet lagt fram for Stortinget før påske. Målet med en ny lov er bl.a. å sikre et klarere og mer forutsigbart rammeverk, og en saksbehandlingstid som er overkommelig. Klarer vi det, imøtekommer vi langt på vei det næringen selv sier er kritisk for å få i gang prosjekter.

Det er viktig for meg å understreke at Arbeiderpartiet ikke lukker døren for et statlig mineralselskap. Vårt syn er imidlertid at mindretallet som støtter forslaget, forhåndskonkluderer på at et statlig mineralselskap er det beste verktøyet for å få flere mineralprosjekter i gang og sikre tilstrekkelig med nasjonal kontroll, uten at det er utredet eller dokumentert på noen måte. Derfor mener Arbeiderpartiet at det er prematurt å opprette et statlig mineralselskap før vi har lagt fram en ny minerallov, og før vi har fått utredet hvilke andre virkemidler som er best egnet til å støtte opp under flere mineralprosjekter.

Sveinung Stensland (H) [10:12:05]: Norge har en stolt gruvetradisjon, og jeg tror nok at hvis vi ikke også hadde vært en stolt oljenasjon, ville vi ha vært en enda større gruve nasjon i dag. Det er lenge siden sist vi åpnet en ny gruve i Norge, og Høyre ser fram til den nye mineralloven. Det er et viktig arbeid, og den store diskusjonen om norsk mineralnæring kommer nok der. Det er flott at Rødt tar opp dette initiativet, men Høyre er ikke for et statlig mineralselskap.

Gjennom historien har vi mange samfunn som rett og slett bare har eksistert på grunn av gruvene. Man har Sydvaranger som er veldig viktig, man har Sulitjelma, og Fensfeltet kan bli sånn. Frihetsgudinnen i New York består av kobber som er utvunnet i min region, på Karmøy. Vigsnes gruver lå et steinkast fra Haugesund lufthavn. Gruvehistorien i Norge er altså veldig stor.

Flere plasser ser vi at det er stor lokal og til dels nasjonal uro rundt etableringen av nye gruver. Ett eksempel er i Dalane helt sør i Rogaland, der det er et svært gruveprosjekt på gang, og det er veldig mye lokal motstand. Noe av motstanden handler om at lokalbefolkningen ikke føler at de får noe igjen for at de ofrer store naturverdier og ressurser. Det er snakk om landbruk som må legges ned, og at folk må flytte.

Derfor har vi i Høyre fremmet forslag nr. 10, som er til forveksling likt mindretallsforslag nr. 4 i innstillingen, som handler om at vi må utrede hvordan kommunene kan sitte igjen med en større del av verdiskapingen knyttet til mineralvirksomhet, og da selvfølgelig også gruvevirksomhet. Jeg håper derfor at de som står bak forslag nr. 4, kan støtte vårt forslag, som ikke går så langt når det gjelder produksjonsavgift, og som jeg med dette tar opp.

Utover det ser vi virkelig fram til mineralloven. Vi skal ha en konstruktiv tilnærming til den, for dette er

viktig. Det ser vi ikke minst i verdensbildet i dag, der mineralrettigheter er det som er på bordet når vi nå diskuterer en fredsløsning i Ukraina.

Presidenten [10:14:10]: Representanten Sveinung Stensland har da tatt opp det forslaget han refererte til.

Erling Sande (Sp) [10:14:26] (leiar i komiteen): Rik tilgang på naturressursar og – kanskje like viktig – ei forvaltning av desse på ein langsiktig og berekraftig måte til gagn for fellesskapet er viktige grunnar til at vi har klart å skape eit av samfunna i verda med høgast levestandard.

For Senterpartiet har det vore viktig med nasjonal kontroll, norsk eigarskap og ei berekraftig forvaltning av ressursane våre. Det handlar om å ha ein aktiv politikk for å bygge kunnskap og kompetanse miljø, sikre sysselsetjing og sørgje for ei rettferdig fordeling av verdiskapinga. Eit blikk ut i verda viser oss at desse prinsippa står seg godt også i eit langsiktig perspektiv.

Norsk bergverks- og mineralnæring har ei lang historie og har i periodar vore meir sentral enn ho er i dag. Likevel skjer det viktig mineralutvinning fleire stader rundt om i landet også no. Verdiane som ligg i mineral og sjeldne jordartar får stadig større betydning og merksemd. Det er ingen tvil om at minerala er ein avgjerande innsatsfaktor i teknologiske produkt som verda i stadig større grad blir avhengig av. At kontrollen av desse ressursane er samla på få land sine hender, er krevjande, både etisk, strategisk og tryggleikspolitisk.

Det er difor viktig at både Noreg og Europa i større grad blir sjølvforsynte med sentrale råvarer. Difor er mineralnæringa ei viktig framtidsnæring for landet vårt. Vi kan auke både sysselsetjinga og verdiskapinga og bidra til grøn teknologi. Det blir ikkje noka grøn omstilling utan mineralressursar. I ei verd med auka utryggleik og nødvendig satsing på forsvar er også minerala ein nøkkelfaktor.

Samla tilseier dette at vi må leggje meir vekt på kartlegging og utvikling av sjeldne jordartar framover. Vi har viktige ressursar på norsk territorium, og Fensfeltet, som er omtala i forslaget, er eit godt døme på det.

Skal vi sikre auka verdiskaping i mineralnæringa, må vi sikre gode rammevilkår. Ikkje minst handlar det om effektive søknads- og konsesjonsprosessar og eit føreseieleg lov- og regelverk. Vi får i dag dessverre signal frå næringa om at mange av konsesjonsprosessane innanfor dette området tek altfor lang tid. Eg forventar at regjeringa og næringsministeren vil gripe fatt i dette og kome med forslag til forbedringar. Verkemiddelapparatet vi har innanfor næringsutvikling, må òg ha verktøy for satsingar innanfor dette området.

For Senterpartiet er det også viktig å understreke at utviklinga i mineralnæringa må skje i tett samarbeid

med grunneigarar, lokalsamfunn og kommunar. Verdiskapinga må gje betydelege ringverknader for lokalsamfunna for å sikre både legitimitet for aktiviteten og også aktivitet, bukvalitet og rekruttering til dei lokalsamfunna der ressursane ligg.

Satsing på utvinning av mineral og sjeldne jordartar er ofte svært kapitalkrevjande, særleg i oppstartfasen, og i dag er ein stor del av norsk mineralnæring eigd av større utanlandske selskap. Senterpartiet meiner at etablering av eit norsk statleg mineralselskap kan bidra positivt i partnarship med det private for å setje i gang utvinning, men også for å drifte mineralutvinning og vidareforedling av ressursane. Vi trur etableringa av eit slikt selskap vil kunne vere utløysande for nye prosjekt, bidra til å byggje viktig kunnskap og sikre at delar av verdiskapinga kjem fellesskapet til gode.

Eg tek opp forslaget frå Senterpartiet, SV og Raudt.

Presidenten [10:17:36]: Dermed har representanten Erling Sande tatt opp det forslaget han refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [10:17:55]: Da Norge fant oljen på slutten av 1960-tallet, ble det raskt opprettet et statlig oljeselskap, Statoil. Dette sikret at det var fellesskapet som fikk inntektene fra oljeressursene og hadde sterk kontroll over det – i motsetning til mange andre land, hvor inntektene gikk til private.

Vannkraftutbyggingen i Norge har vært organisert på samme måte. Der eies 90 pst. av produksjonen av det offentlige, enten det er stat, fylke eller kommune. Det har gitt fellesskapet, staten, fylkene og kommunene viktige inntekter som vi bruker på vår felles velferd.

Gjennom et statlig mineralselskap vil vi ha større kontroll på den mineralutvinningen som skal skje, og som vi er avhengig av framover. Vi kan gjennom et statlig selskap sikre at utvinningen skjer på en mest mulig miljøvennlig og skånsom måte, og at det er en langsiktig strategi bak utvinningen, istedenfor en tøm-og-røm-strategi, som vi har sett fra en del private selskap, og som vil være til stor skade for naturen, og som også gjør at selskapene bare skummer fløten og lar mye av ressursene bli liggende igjen.

Sammen med Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne foreslår vi i dag også at det opprettes et miljøfond som skal finansieres av mineralselskapene, og som skal brukes til opprydding etter endt drift.

Vi sliter i dag fortsatt med store miljøproblem fra tidligere tiders gruvedrift. Selskapene som drev gruvene, har forlatt åstedet og overlatt regningen for oppryddingen til staten. Det er plasser i Trøndelag der vi sliter med alvorlig avrenning. Det samme gjelder de gamle gruvene på Røros samt Løkken. I Innlandet har vi Folldal, og vi mange andre plasser i Norge som har sterk forurensning.

Gjennom et statlig selskap vil vi sørge for at mye av fortjenesten kommer fellesskapet til gode. Vi får bedre

kontroll på hvordan utvinningen skal skje, og vi vil sette i gang en produksjon av metaller og mineraler som er til beste for fellesskapet.

Jeg tar med det opp forslaget SV har sammen med Rødt.

Presidenten [10:20:40]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Jørgensen (R) [10:21:10]: I forbindelse med denne saken og det forslaget vi i Rødt har lagt fram sammen med SV, bør vi egentlig stille følgende spørsmål: Hvorfor har vi ikke allerede et statlig mineralselskap? Vi har jo gjort oss noen erfaringer etter over 100 år som industrinasjon. Vi vet hva som har fungert for landet vårt, lokalsamfunnene og arbeidsplassene rundt omkring. Det er en langsiktig og planmessig industripolitikk til fellesskapets beste.

Oljen tok vi kontroll over da det var nødvendig, og kraften eide vi selv, og det vi ikke eide selv, nasjonaliserte vi på det tidspunktet det var nødvendig å gjøre det. Dette rammeverket står seg ennå, selv om det ikke er helt perfekt.

Når det gjelder norske mineraler og metaller, har vi allerede lovgrunnlaget for en del av dette på plass. Alle metaller av en viss tyngde tilhører etter loven Kongen, men i dag er det også fellesskapet som eier dem, enten det er gull, sølv, kobber eller jern.

Når det gjelder sjeldne jordarter, har vi ikke det regelverket på plass. Der er det et helt annet regelverk. Når vi ser på den geopolitiske situasjonen i dag, hva var det første Donald Trump gjorde da han kom inn i den russisk-ukrainske krigen? Jo, han reiste på røvertokt til Ukraina for å sikre seg landets strategiske ressurser når det gjaldt sjeldne jordarter. Så det haster å komme inn i et spor som handler om mineral- og metallutvinning og gruvedrift på fellesskapets grunn.

Jeg merket meg Arbeiderpartiets representant som uttalte at det er prematurt å gå inn på et slikt forslag før mineralloven legges fram. Vi noterer oss det, og så ser vi fram til at det legges fram en ny minerallov, som er varslet fra regjeringen, og har forhåpninger til den videre prosessen med det.

Jeg vil advare mot tanken om et statlig investeringsfond. Vi kan ikke ta risikoen med den internasjonale gruvekapitalen. Hvis man følger sporene deres rundt omkring i verden, ser man at menneskerettsbruddene er mange og ofte brutale. Så vi vil ha et statlig eierskap.

Ola Elvestuen (V) [10:24:28]: Det er ikke tvil om at tilgangen på kritiske råmaterialer og mineraler er avgjørende viktig for utviklingen og produksjonen av ny teknologi, som igjen er nødvendig for å ta tak i de største problemene vi står overfor. Men selv om vi klarer å

resirkulere og gjenbruke mer av disse råvarene og mineralene enn før, vil vi likevel ha et stort etterspørsels-gap i årene framover.

I dag er både Norge og Europa helt avhengig av import for å dekke behovet for og etterspørselen etter slike materialer og mineraler. Import trenger i og for seg ikke å være et stort problem, men i denne sammenheng er det ensbetydende med at utvinning og kontroll med denne type materialer foregår særlig i ett land vi helst ikke vil gjøre oss mer avhengig av, nemlig Kina. I et geopolitisk perspektiv er det viktig at både Norge og Europa blir mindre avhengig av Kina, og det er derfor viktig å utvikle en mineralnæring i Norge og andre europeiske land, og at vi klarer å gjøre dette på en bærekraftig og økonomisk forsvarlig måte. Derfor er Venstre mot mineralutvinning på havbunnen, men er for å gjøre det på fastlandet der det ligger til rette for det.

Det er, som vi alle vet, kartlagt store forekomster av sjeldne jordarter i Fensfeltet i Nome kommune. Det er Europas så langt suverent største forekomst av sjeldne jordarter, som igjen kan bli svært viktig for utviklingen av grønn teknologi i Europa. Spørsmålet som egentlig er utgangspunktet for debatten vi har i dag, er om det er staten som skal utvikle og drive Fensfeltet.

At forslagsstillerne, Rødt og SV, er for et statlig selskap, er ikke spesielt overraskende. Mer overraskende er det at Senterpartiet plutselig har blitt en tilhenger. Særlig overraskende er det når vi vet at selskapet Rare Earths Norway har utvinningsrett til 90 pst. av forekomsten i Fensfeltet, og at de er kommet langt i arbeidet med kartlegging og utvikling og planlegger oppstart av en pilotfabrikk allerede i løpet av neste år. Rare Earths Norway er et ekte norskeid, distriktbasert selskap, som Senterpartiet altså vil nasjonalisere – og at staten heller skal opprette et eget selskap.

Mer underlig blir det når vi vet at Rare Earths Norway har inngått et samarbeid med Nome videregående skole for å utdanne framtidige medarbeidere og med den lokale næringsforeningen for å sikre at mest mulig av verdiskapingen får størst mulige ringvirkninger lokalt. Effekten av denne politikken er at utvinningen av Fensfeltet ville blitt satt på vent, at det blir svært kostnadskrevende for staten å eventuelt ekspropriere rettighetene til Rare Earths Norway, og at det også kan bli slik at en betydelig regional verdiskapende inntekt heller tilfaller staten.

Det viktige her er at staten spiller på lag med Rare Earths Norway og legger til rette for en snarlig og bærekraftig utvinning av Fensfeltet. I den forbindelse viser jeg også til Venstres alternative statsbudsjett for 2025, der vi omprioriterte penger til dette.

Helt til slutt: Ved en feil står ikke Venstre inne i flere mindretallsforslag i innstillingen som vi er for. Vi vil

stemme for mindretallsforslagene nr. 1, 2, 4, 7 og 9 og i tillegg forslag nr. 10 i saken.

Presidenten [10:27:37]: Da er det notert.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:27:53]: La meg først bare si at jeg deler engasjementet til komiteen når det gjelder utviklingen av mineralnæringen. Det aller viktigste er jo at vi får opp flere prosjekter nå, at vi gjør dem lønnsomme, og at man kommer i gang. Derfor ser jeg veldig fram til å få lagt fram en ny minerallov, og jeg kan røpe såpass som at den er rett rundt hjørnet. Det er i tillegg til at vi har lagt fram en ny mineralstrategi, som også har styrket mange viktige politikkområder vi har.

Vi jobber med problemstillinger knyttet til kritiske mineraler langs flere spor. Vi har som nasjon selv utvinning og produksjon av kritiske mineraler, og vi har også et potensial for økt mineralutvinning. En sentral del av rammevilkårene for slik virksomhet er også å ha et godt samarbeid med partnerland og ikke minst allierte for å bidra til robuste verdikjeder. Derfor er jeg glad for at da jeg møtte mine nordiske kollegaer før jul, var vi enige om å styrke samarbeidet i Norden når det gjelder mineraler.

Myndighetenes viktigste ansvar når det gjelder kritiske mineraler, er å etablere gode, forutsigbare rammevilkår og regelverk. Jeg mener at et statlig eierskap også bør vurderes i lys av om det er det beste tiltaket for å nå målene, eller om det er andre tiltak som treffer bedre. Regjeringen, og heller ikke partiet jeg representerer, har sagt nei til opprettelsen av et slikt statlig selskap, men vi mener at vi er nødt til å gjøre den beslutningen på et mye bedre grunnlag enn hva vi har nå.

Mange nevner Fensfeltet, og det skjønner jeg veldig godt. Det er et utrolig spennende prosjekt jeg håper vil lykkes. Jeg er også glad for at det er private selskaper der som tar ansvar og gjør en viktig jobb med de etablerte rettighetene de har, og ikke minst med god dialog både med kommunen og lokalbefolkningen og med berørte statlige myndigheter. Derfor var det fint å kunne foreslå Rare Earths Norways prosjekt til MSP, Mineral Security Partnership, før jul, noe også Stortinget har ønsket. I tillegg har vi gitt penger til kommunen for å legge til rette for å få framdrift i planavklaringene.

Den aller største utfordringen er at det siden forrige minerallov kom, ikke har kommet på plass noen nye prosjekter. Det er krevende, det er mange reguleringer, det er mange ting som gjør at det tar altfor lang tid å komme i gang. Vi trenger mer mineraler, vi trenger det i Norge, vi trenger det i Norden, og vi trenger det i våre partnerland. Det håper jeg vi også får lagt til rette for med ny minerallov.

Presidenten [10:30:52]: Det blir replikkordskifte.

Erling Sande (Sp) [10:31:08]: Vi veit jo at det er kapitalkrevjande å drive mineralutvinning, og vi opplever frå Senterpartiet si side at vi har eit felles mål med Arbeidarpartiet om at vi ønskjer å auke denne aktiviteten, auke verdiskapinga frå den og ikkje minst auke den strategiske betydninga av å ha eit statleg selskap som kan spele på lag med private aktørar, både med å sikre kapital til og å opprette og drive mineraldrift. Det kan vere eit godt verktøy.

Eg registrerer at Arbeidarpartiet seier det er altfor tidleg. Samtidig skal partiet møtast til landsmøte om nokre veker, og i forslaget sitt der seier partiet at staten skal spele ei aktiv rolle i etableringa av nye mineralprosjekt ved å etablere eit statleg mineralselskap. Det er ei veldig klar og tydeleg formulering med ønske om å etablere eit statleg mineralselskap, noko Senterpartiet støttar. Kvifor er det så vanskeleg for Arbeidarpartiet å seie også her at ein ønskjer eit statleg mineralselskap?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:32:10]: Som representanten sikkert husker fra tiden han satt i regjering, som ikke er så lenge siden, må man vite hva man gjør når man fra regjeringens side går inn for et forslag, særlig i Stortinget. Som representanten også vet, er det et utredningsarbeid om dette på mitt bord. Det jobbes det med. Jeg tror det er viktig, også for Stortinget, at man har alle svarene på bordet på hva som kan være ulike former for løsninger, før man tar en beslutning om et så stort vedtak og spørsmål som dette faktisk er.

Sveinung Stensland (H) [10:32:54]: Denne representanten har aldri sittet i regjering, så jeg er ikke så opplyst som representanten Sande, og derfor lurer jeg på: Som jeg var inne på i mitt innlegg, er det mye diskusjoner lokalt når det skal opprettes ny både gruve- og mineraldrift. Det var et av de største temaene på Rogaland Høyres årsmøte, det var også et tema på Høyres landsmøte, og vi har skrevet ting om det i programmet. Det som går igjen – i alle fall hos oss, som jo er en gjengselv av det som går igjen ute – er at innbyggerne der ute, i likhet med i vindkraftdebatten, føler at de ikke får noe igjen for denne aktiviteten. Før var det helt akseptabelt at storsamfunnet hentet ut verdier og ikke la noe igjen, men det er ikke aksept for det lenger.

Det ligger et forslag, nr. 4, i innstillingen som Arbeiderpartiet ikke står inne i, og så har jeg levert et løst forslag som ikke går like langt. Jeg lurer på hvordan statsråden ser på det å utrede, eller å se på, hvordan vi kan sørge for at lokalbefolkningen og kommunene føler at de får mer igjen for denne typen inngrep i naturen.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:33:53]: Dette minner meg om en debatt om grunnrenteskatt på havbruk, men det er ikke det denne debatten handler om.

Det er selvfølgelig veldig viktig at man har troverdighet i lokalbefolkningen når man skal opprette den typen prosjekter. Derfor er jeg opptatt av at samarbeidet og dialogen skal være mye bedre, og jeg håper vi kan legge til rette for det når vi skal legge fram ny minerallov. Men det er jo litt tidlig å begynne å fordele pengene før man har fått noen prosjekter, eller å si noe om hvordan det skal gjøres. Det jeg er mest opptatt av akkurat nå, er å få opp flere mineralprosjekter og å gjøre det på en bærekraftig måte og i god dialog med lokalbefolkningen, som også skaper tillit og troverdighet.

Sveinung Stensland (H) [10:34:41]: Dette minner statsråden om en debatt om havbruk – vel, det er jo ikke helt likt. Først av alt er det i utgangspunktet en produksjonsavgift på laks, og i tillegg kommer grunnrenteskatt. Det er også noe med at gruvedrift, iallfall det som er åpne brudd, er irreversibelt. Det samme gjelder vindmøller. Jeg har ikke så rent få oppdrettsanlegg rundt der jeg oppholder meg. Det er noe helt annet når det gjelder det offeret som lokalbefolkningen føler at det er med denne typen virksomhet, versus laksevirkosomhet. Jeg er litt bekymret hvis næringsministeren likestiller fiskeoppdrett, som jo er reversibelt – en kan flytte oppdretten og ingen vil se at den har vært der – med gruvedrift. Jeg håper det var en slags freudiansk glipp eller noe slikt.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:35:30]: Det var det ikke, og jeg sa ikke at det er det samme, heller. Jeg sa at det «minner meg om» det når man snakker om å sikre at lokalbefolkningen skal få noe igjen for at man bruker fellesskapets ressurser. Utover det er det mange ulikheter mellom oppdrett – fiskeriene generelt – og mineraler. Det man har til felles, er at det er naturressurser man skal utvinne, og som dermed har et miljøavtrykk. Utover det hørte jeg ikke noe spørsmål fra representanten. Jeg kan avkrefte at det var en freudiansk glipp.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:36:16]: Arbeiderpartiets programkomité var tidligere ute – med brask og bram – med at de ønsket å få på plass et statlig mineralfond. Man ser av programutkastet at det er forkastet, og at de heller har gått for et statlig mineralselskap. Hva er det som gjør at man ikke kan starte den brede prosessen med å etablere et statlig mineralselskap nå, men at det er fullt mulig å gjøre det etter valget, slik Arbeiderpartiets programkomité foreslår?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:36:53]: Dette må jeg si er litt lettvtint fra representanten, for et parti må kunne diskutere ulike forslag fram til sine landsmøter, noe jeg er ganske sikker på at skjer også i representantens parti. Jeg tror det var i innevtærende periode at man skulle

opprette et minerefond, eller et statlig selskap, også fra Fremskrittspartiets side, men man har kanskje forlatt den linjen i partiet fordi man mener det er sløseri. Ikke vet jeg.

Jeg er opptatt av at vi må gjøre ting i riktig rekkefølge, og at vi skal vite konsekvensene av det vi gjør før vi presenterer noe for Stortinget. Vi har ikke avvist muligheten for å få på plass et selskap eller et fond, men vi er nødt til å vite hva vi gjør, og eventuelt hva det vil koste, og hvordan det eventuelt vil tjene mineralnæringen å gjøre det.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:37:40]: Vi har gjentatte ganger foreslått å etablere et statlig kapitalfond etter finsk modell, og vi foreslår det også i dag, i forslag nr. 5 – om ikke statsråden har fått det med seg.

Mineralnæringen er jo en veldig kapitalintensiv næring, kanskje spesielt i starten, for å få oppstart på bedrifter, og vi har en utfordring med å få igangsatt prosjekter her på berget. Vi har et virkemiddelapparat som ikke fungerer helt opp mot mineralnæringen. Nussir, som skulle starte en helelektrisk gruve, med tanker om at den skal være verdens mest miljøvennlige gruve, får ikke Enovas støtte, for Enovas retningslinjer tilsier at man ikke kan investere i den virksomheten.

Kan statsråden gi noen signaler om virkemiddelapparatet, om at man i større grad ønsker å satse på mineralnæringen?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:38:39]: Som en seriøs statsråd med forståelse for min egen rolle bruker jeg ikke Stortingets talerstol til å gi signaler om hvilke enkeltprosjekter som skal få støtte fra deler av virkemiddelapparatet.

Jeg synes jo det er interessant å høre representanten Strifeldt stå her og snakke varmt om behovet for et virkemiddelapparat, at man skal ha flere virkemidler, og at vi trenger det her og nå, mens man som regel ellers snakker om at man egentlig ikke burde ha noe særlig virkemiddelapparat. Jeg synes likevel det er gode takter fra representanten.

Geir Jørgensen (R) [10:39:25]: I den geopolitiske situasjonen vi er i, ser vi farene og skadevirkningene ved at absolutt alt er til salgs. Jeg tror at de som gikk inn for at Norge og Orkla skulle selge sine eierandeler i Elkem til utlandet, kanskje burde tenke seg litt om nå når vi ser at det finnes statlige mineralselskaper i andre deler av verden, og at ressursene fra dette selskapet nå er i hendene på det kinesiske kommunistpartiet, som har majoritetseierskapet i norske Elkem.

Jeg har et spørsmål til det som kommer i mineralloven – for vi har ikke bare gruveselskaper, vi har også prospektørselskaper. Å ha en rettighet til en mineral-

forekomst er en handelsvare som folk kan tjene godt på, og vi har mange selskaper som ikke er interessert i å drive industri i det hele tatt, men er interessert i å sikre seg rettigheter for videresalg, altså prospektørselskaper. Spørsmålet er: Gjør regjeringen noe i mineralloven for å sy igjen sekken for dette, sånn at vi er sikre på at de som sitter på rettigheter, også er industriiere med langsiktige mål?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:40:44]: Alle detaljene rundt mineralloven skal man få når vi legger den på bordet, og den er rett rundt hjørnet.

Ola Elvestuen (V) [10:41:07]: Jeg har et spørsmål om kritiske mineraler. Dette handler jo om en europeisk posisjon, at vi har den avhengigheten vi har av Kina, og at vi trenger å produsere og ha mer kontroll på disse verdikjedene selv. Da blir mitt spørsmål: Hvordan er status nå fra regjeringen i forhold til EUs Critical Raw Materials Act, som er vedtatt i EU, og som vi mener bør inn hos oss? Hvordan er nå denne statusen fra regjeringens side på dette? Vi har også en industriavtale med EU som man har inngått. Vil dette kunne gjennomføres så fort som mulig?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:41:46]: Jeg takker for spørsmålet. Det er helt riktig at å koble oss tettere til våre partnerland med samarbeid i Europa er utrolig viktig, og den beslutningen er også rett rundt hjørnet.

Presidenten [10:41:58]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter har ordet, har også en taletid på 3 minutter.

Mahmoud Farahmand (H) [10:42:09]: Fensfeltet i Nome har Europas største forekomst av sjeldne jordarter, en ressurs som vi er helt avhengige av i den tiden vi lever i. Fensfeltet kan være med og bidra til å gjøre oss mindre avhengige av totalitære stater som Kina, Iran og Russland. Det kan bidra til å dekke 10 pst. av behovet til våre allierte når det gjelder sjeldne jordarter.

Det er allerede flere private selskaper på Fensfeltet. REN – Rare Earths Norway – har blitt nevnt av flere her, og det er greit å få på plass noen fakta rundt Rare Earths Norway. Rare Earths Norway er et selskap eid av to norske familier. Den ene har lokal forankring, de har drevet virksomhet i Nome og på Ulefoss i flere generasjoner. Den andre familien driver bergindustri litt lenger nord i Norge, og de har også drevet i flere tiår. Dette er familier som har stor respekt i sine lokalmiljøer. Begge er opptatt av å ha verdiskaping lokalt i Nome og i Telemark, og det snakker de om på inn- og utpust. Den lokale familien sier sågar: Det viktigste for oss er å utvinne dette, men det er enda viktigere at verdiskapingen blir her, slik at vi

får fotballtrenere til lokallaget, folk som er aktive i lokalpolitikken, og virksomheter som er her lokalt.

Jeg må si at Støre-regjeringen – både før og etter skilsmissen med Senterpartiet – ikke har hatt det så veldig travelt med å få fart på Fensfeltet. Det er litt trist å innrømme herfra. Dessverre har det som vanlig vært mer enn nok lovnader, men man har dessverre ikke levert. Etter tre og et halvt år er jeg glad for at man er i ferd med å få på plass en minerallov, men det har altså tatt tre og et halvt år. Statsråden og jeg har vært i flere debatter om dette.

Så til dette Dokument 8-forslaget: Når det eneste man har, er en hammer, blir alt spiker. Det samme gjelder her. Når det eneste man har, er statlig eierskap, er det den eneste løsningen man ser. Når man er skeptisk og – beklager å si det – nærmest viser forakt for privat eierskap, er det enkelt å ty til staten som en løsning for å få kontroll over kapitalen og de såkalte innsatsfaktorene.

Så mener faktisk forslagsstillerne at staten er en bedre aktør til å utvinne mineraler på Fensfeltet enn de som allerede er der, de som har generasjoner av erfaring med utvinning av sjeldne jordarter og bergarter. Det er helt oppriktig underlig for meg.

Samtidig er det slik at man i argumentasjonen framlegger en del påstander om internasjonalt samarbeid som er litt urovekkende. Vi lever i en tid der vi er avhengige av samarbeid med våre allierte. Våre allierte er ikke en skremmende størrelse som kommer og tar oss.

Til slutt har jeg et spørsmål til statsråden: Mener virkelig Arbeiderpartiet at et statlig mineralselskap er løsningen? Jeg gleder meg til å høre hva statsråden tenker om det, for hvis det er løsningen, tenker jeg vi har en stor utfordring.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:45:16]: Fremskrittspartiet tror ikke et statlig eid mineralselskap er den riktige veien å gå, men at vi må ha en mer aktiv statlig myndighet som først og fremst kan bidra til å tilrettelegge for investering og verdiskaping i norsk mineralnæring. Fremskrittspartiet mener at mineralnæringen er en viktig framtidsnæring i Norge og har stort potensial til å bli enda en viktig eksportindustri. I en globalisert industri er stabil tilgang på ulike mineraler svært viktig for produksjonen av nødvendige komponenter til bruk i moderne teknologi. Vi ser nå ut til å gå inn i en periode preget av mer usikkerhet, ustabilitet og geopolitiske maktkamper. I en geopolitisk situasjon der store deler av mineralutvinningen skjer i Kina og Afrika, og Europa er avhengig av å importere flere kritiske mineraler, er det viktig og nødvendig med en egenproduksjon av mineraler for å unngå at mineraler benyttes som et handelspolitisk pressmiddel.

Det er derfor store muligheter for utvikling av en mineralnæring i Norge som kan skape store verdier og viktige distriktsarbeidsplasser, og som samtidig vil bidra til nødvendige mineraler til moderne og grønn teknologi.

Tilgang på kapital er en utfordring, og markedet for å kapitalisere opp aktuelle mineralprosjekter i Norge er krevende. For at mineralnæringen skal kunne få vekst og innøste det stadig økende behovet for mineraler, må vi se på nye løsninger. Vi foreslår i dag derfor å be regjeringen legge fram et forslag om etablering av et statlig mineralfond etter finsk modell. I replikkordvekslingen ønsket ikke statsråden og regjeringen å legge føringer for å få fortgang på oppstart av mineralnæringen, men endrer gjerne retningslinjer for å finansiere ulønnsomme grønne prosjekter, slik som batterifabrikker, hvor man kaster gode penger etter dårlige prosjekter. Et slikt statlig kapitalfond har fungert bra i Finland. Et slikt fond vil redusere risikoen for andre investorer, det vil bidra til å få fart på mineralnæringen i Norge og til at mineralfunn utvikles til industrielle prosjekter. Så jeg vil oppfordre andre partier til å se nærmere på forslag nr. 5 om et slikt fond.

Så har jeg en stemmeforklaring: Dersom vårt forslag nr. 4 faller, vil vi subsidiert støtte forslag nr. 10 fra Høyre, som er det løse forslaget.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Erling Sande (Sp) [10:48:11]: Det var innlegget til representanten Elvestuen frå Venstre som fekk meg til å ville ta ordet ein gong til. Det kan vere krevjande å gå inn i ein debatt på vegner av ein kollega og dermed kome inn i ein debatt i ein annan komité, men ein må i alle fall lese innstillinga dersom ein skal gå til frontalangrep på andre parti. Det står ingenting i denne innstillinga om at Senterpartiet vil nasjonalisere dei private selskapa. Det er heller inga konkret oppfølging av korleis ein skal organisere utvinninga av Fensfeltet, slik ein kan få inntrykk av frå innlegget til Venstre. Då er det sagt.

Sidan eg har ordet, er det òg freistande å utfordre Venstre – for så vidt Høgre også – på det faktum at det er eit stort utanlandsk eigarskap i norsk mineralnæring i dag. Det må jo vere eit mål at det er eit sterkare norsk engasjement, eit sterkare norsk eigarskap, også i denne viktige naturressursen. Då er det ikkje feil å vektleggje at ein må søkje etter reiskap for det. Eit statleg selskap kan vere ein slik reiskap. Vi har som nasjon brukt det innanfor petroleumsnæringa og energinæringa, så eg er litt overraska over at det blir møtt på ein slik himmelfallande måte her i dag.

Vi bur i ei verd der dei marknadsliberalistiske prinsippa, som enkelte parti i denne salen omfamnar veldig tett, ikkje blir følgde på ein rasjonell måte verda over. Det er statar som brukar eigarskap og andre verktøy for å sikre seg kontroll med naturressursar – langsiktig, over tid og i andre land. I eit slikt bilde må vi, som norske politikarar, også tenkje langsiktig og strategisk på korleis vi har kontroll over viktige råvarer. I eit slikt bilde synest eg at eit statleg mineralselskap er eit slikt verktøy.

Eg er glad for at fleire av dei partia som i dag ikkje stemmer for det, i alle fall er i tenkjeboksen når det gjeld dette, og eg ser fram til den vidare debatten om desse viktige spørsmåla.

Jone Blikra (A) [10:50:39]: Hvis man er veldig raus, og det skal man jo være, høres det i stort ut som at de fleste partiene har den samme bekymring og det samme ønske om både å lage gode regler og å ta hånd om en viktig naturressurs. Det er vi i Telemark veldig glad for, men vi trenger en ny minerallov. Den kommer, og den er varslet. Et lovforslag, med høring og debatt, både i denne salen og i komiteer, sikrer at vi får den grunnmuren – som er helt nødvendig – før vi konkluderer i store, prinsipielle avgjørelser.

Nome kommune er smertelig godt kjent med hva uklare regler betyr. Sikring av 5 000 tonn radioaktivt avfall ved Søve gruver fant sin løsning i går, etter 60 år, ved å bygge en betongbeholder til 100 mill. kr. Å sikre et godt lovverk, et moderne og gjennomtenkt rammeverk, er den beste måten å hensynta både lokale og nasjonale forhold på.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:52:05]: Dette er en viktig sak. Å sikre nasjonal kontroll over naturressursene våre, til nytte for lokalsamfunn og nasjon, har vi svært gode erfaringer med i Norge. Fensfeltet i Nome kommune, som mange har snakket om, har Norges største kjente forekomst av sjeldne jordarter – ressurser som er avgjørende for grønn teknologi, forsvar og industriell utvikling. Fensfeltet representerer ikke bare en enorm økonomisk mulighet, men også en strategisk ressurs som må forvaltes i nasjonens interesse. Det er derfor synd at flertallet i næringskomiteen ikke støtter forslaget om å få på plass et nasjonalt mineralselskap – og med det på mange måter signaliserer at nasjonal kontroll og eierskap ikke er så viktig. Når ny minerallov kommer, må det på plass. Noe annet ville være et alvorlig feilgrep.

Vi i Senterpartiet er godt fornøyd med de selskapene som i dag er engasjert på Fensfeltet, og vi mener at staten skal jobbe godt sammen med private aktører for å realisere utvinningen av feltet. Men dette er en prinsipp sak, for dersom vi lar markedskreftene styre alene, risikerer vi at utenlandske aktører får avgjørende innfly-

telse over verdifulle mineralressurser. Markedet for sjeldne og kritiske mineraler er svært viktig i internasjonal sammenheng. Som mange har pekt på, har Kina stålkontroll på og dominerer på det globale markedet. EU jobber aktivt for å sikre kontroll over kritiske mineraler. Det gjør også Kina, og som vi vet, gjør også USA det. Norge kan ikke stå igjen som en råvareleverandør uten strategisk innflytelse over egne ressurser. Det går ikke.

Senterpartiet har alltid stått for nasjonal råderett, og vi i Telemark har et særlig ansvar for å sikre at Fensfeltet og andre mineralressurser forblir på norske hender. Vi må sørge for at det kommer nok kapital til å reise dette prosjektet, og jeg kan ikke se hvordan det skal kunne skje uten at staten bidrar stort, men nasjonen og lokalsamfunnet må selvfølgelig da sitte igjen med gevinst.

Avslutningsvis vil jeg si at Senterpartiet støtter forslag nr. 10, fra Høyre.

Geir Jørgensen (R) [10:54:28]: Når vi i Rødt legger fram dette forslaget om et statlig mineralselskap, er det ikke for å gi full gass til å drive ut alt vi har og alt vi kjenner til av metaller og mineraler i Norge. Når vi gjør det, er det fordi vi ser behovet for en langsiktig og samfunnsmessig planlegging av det vi faktisk har, og at de ressursene skal komme fellesskapet til gode. Det er viktig, både for oss i Norge og for resten av verden, at vi klarer å minimere behovet for oppstart av nye gruver. Dette er planetens lagerressurser, og de kan utvinnes bare én gang. Heller enn å gå etter disse ressursene må vi i større grad rigge samfunnet slik at vi klarer å resirkulere mest mulig og får et samfunn som i mindre grad krever åpning av flere gruver – og med det rasering av naturen vår.

Vi må også se på hvordan industribyggingen i Norge ser ut i 2025. For noen få år siden var Kjell Inge Røkke og sønnen i Narvik. De skulle etablere Aker Horizons, og det skulle bli vekst og utvikling. De skulle investere 50 mrd. kr i dette lokalsamfunnet, og lokalsamfunnet skulle stille opp. Hva ble resultatet? Jo, de stakk av. De hadde blåst opp sine egne aksjeverdier på børsen. Da var de fornøyd, og da dro de. Det samme så vi i Mo i Rana, når det gjaldt batterifabrikker. Der hadde samfunnet og fellesskapet stilt opp med milliarder i garantier og kommune og fylkeskommune med millioner for å tilrettelegge. Hva ble resultatet? Jo, nøyaktig det samme. Da børsverdiene var blåst tilstrekkelig opp, stakk de av. De dro til Sveits, og der sitter noen av dem og klager.

Slik kan vi ikke bygge industri. Dette har vært utprøvd, og det har feilet. Det vi vet kan bygge ny industri, er et langsiktig eierskap på fellesskapets grunn. Som flere har vært inne på: Med den situasjonen vi har i verden i dag, har det aldri vært viktigere at vi klarer å ta kontrollen over de ressursene. Det vi skal utvinne, det skal vi gjøre på fellesskapets grunn.

Til slutt vil jeg advare mot forslaget om å etablere et statlig mineralfond etter finsk modell. Slik det ser ut, og med bakgrunn i de eksemplene jeg har nevnt her, vil jeg si følgende: Hvis vi skal gå inn med fellesskapets midler og ta risikoen fra disse spekulantene, kommer vi ingen vei. Nå får vi ta kontroll over vår egen industri og våre egne ressurser. Vi kjenner til hva som har gått bra i norsk historie: Vi må eie det selv.

Mahmoud Farahmand (H) [10:57:39]: Senterpartiet uttrykker en viss bekymring for privat eierskap i Norge. Det er litt hyggelig at man gjør det, men det burde man kanskje ha tenkt på da man hadde finansministeren i tre og et halvt år og gjorde forutsetningene for norsk eierskap ganske uforutsigbare, og skrudde alle skattene opp i været. Der har Arbeiderpartiet fulgt opp på en ganske god måte. Dette bidrar ikke til å skape norsk privat eierskap. Når da løsningen blir å skattlegge privat eierskap og så be om et statlig selskap, blir det veldig underlig for meg.

Virkemiddelapparatet snakkes det mye om her. Vi har allerede ganske mange virkemidler. Det er snakk om å omdirigere dem, slik at vi også kan støtte opp under innsatsfaktorene til de industrielle endringene vi ønsker. Industrielle endringer kommer ikke av seg selv.

Alle mineraler som ligger i bakken, tilhører i utgangspunktet staten – til forskjell fra mye annet som man tar opp som eksempler her.

Det snakkes mye om nasjonalt eierskap, og man beskriver mye av dette som en nesten lovløs tilstand. Vi har lover som regulerer dette. Hvis en innsatsfaktor blir ansett for å være en kritisk innsatsfaktor for å understøtte nasjonale sikkerhetsbehov, vil det også underlegges reguleringer og lov, og man kan sette krav til eierskap i selskaper som skal utvinne og prosessere disse mineralene. Det samme vil gjelde forskjellige jordarter, og det samme vil gjelde på Fensfeltet.

Jeg snakker mye om Fensfeltet her, for Fensfeltet og aktørene der skiller seg i betydelig grad fra de bekymringene som Geir Jørgensen her beskriver fra Nord-Norge, fra Finnmark, Narvik etc. Flere av de eierne som er på Fensfeltet, er lokale. De har vært der i generasjoner, og de kommer nok til å bli der i generasjoner også.

Til slutt: Når det gjelder prosessering, er allerede REN og andre aktører på Fensfeltet i dialog med Herøya industripark om å finne muligheter til å kunne prosessere deler av det som utvinnes på Fen, på Herøya før det sendes videre ut i verden.

Helt til slutt: Telemark har drevet med eksport siden vikingtiden, og det var ikke vikingkultur de eksporterte, det var faktisk bergarter da også. Så det er viktig å ha med seg at det er en lang kultur for mineralutvinning i

Telemark, og vi klarer nok å bære den arven videre på en god måte.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Tobias Hangaard Linge (A) [11:00:07]: Jeg vil starte med å vise til representanten Farahmands innlegg – ikke det siste, men innlegget før der – om en ny minerallov, og minne representanten på at de tross alt hadde åtte år på å gjøre noe med det da de satt i regjering. Det er symptomatisk for en del partier at når man ikke lenger sitter ved makten, blir man blott veldig utålmodig. Nå kommer det en ny minerallov. Det tar tid å lage et godt lovverk, men jeg tror at det kommer til å bli tatt veldig godt imot av mineralnæringen selv.

Jeg mener også at mye av denne debatten baserer seg på en misforståelse av hva et statlig mineralselskap er og skal være. Det er ikke sann at nasjonal kontroll alene sikres gjennom et statlig mineralselskap, det sikres gjennom alle andre lover og regler. I dag har oljenæringen blitt trukket fram, noe jeg synes er et godt eksempel. Det er ikke kun Equinor som driver med oljeleting på norsk sokkel. Det er et sammensurium av ulike selskaper fra ulike deler av verden som utvinner norsk olje og gass, men de er inne på et regelverk som er kontrollert hele veien fra start til slutt, og som sikrer at vi har den nasjonale kontrollen over ressursene våre. Det er også viktig å huske på når vi nå skal diskutere mineraler – ikke bare i dag, men også forhåpentligvis en god del når en ny minerallov kommer og skal debatteres her i Stortinget – at det ikke må forveksles.

Et statlig mineralselskap kan absolutt være et viktig verktøy for å få opp flere mineralprosjekter, og ikke minst for at vi kan ta en større del av verdiskapingen, men vi må ikke gå i den fella å tenke at det er et likhetstegn mellom statlig mineralselskap og nasjonal kontroll, for det er veldig mange måter vi kan sikre nettopp det på. Det kan f.eks. være gjennom det gode lovverket, men også gjennom et stadig tettere skatteregelverk som hindrer overskuddsflytting av penger til skatteparadis, noe vi er veldig opptatt av og mener er veldig viktig.

Vi registrerer også at Høyre har kommet med et løst forslag i salen. I Arbeiderpartiet er vi selvfølgelig alltid positive til at kommuner skal kunne ta større del i verdiskapingen, og her velger vi derfor å støtte det forslaget.

Ola Elvestuen (V) [11:02:41]: Først vil jeg si at jeg er glad for at Senterpartiet ikke vil overta og ekspropriere Rare Earths Norway sine interesser og de interessene som er i Fensfeltet, og at vi da har gått for langt i vår tolkning. Men jeg vil minne om at i det forslaget, som da ikke får flertall, noe Venstre er fornøyd med, står det jo at man «ber regjeringen opprette et statlig mineral-

selskap for å sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige mineralressurser». Det er vel Fensfeltets betydning – det er jo et dobbelt så stort funn som noen andre funn vi har i Europa i dag, det nest største er i Kiruna – som er bakgrunnen for Venstres misforståelse, men at Senterpartiet ikke vil gjøre det, er bra.

Så er det klart at det å sikre kontroll på ressursene handler om at vi må tilrettelegge for investeringer og verdiskaping i norsk mineralnæring. Det må være gode rammevilkår. Vi bør nå definitivt få en avklaring og slutte oss til de prosessene som også er i Europa, med Critical Raw Materials Act, og selvfølgelig bruke det lovverket som vi trenger for å beholde norsk kontroll, enten det er sikkerhetslovgivning eller annet lovverk, for å sikre at vi har kontroll over disse verdikjedene, også inn mot kritiske mineraler. Og det lar seg selvfølgelig gjøre uten at en nødvendigvis har et statlig eid selskap, eller statlig selskap.

Det er engang sånn at vi har mye statlig eierskap i Norge. Fra Venstres side mener vi at det er bedre å tilrettelegge for at en har en privat drevet næring, samtidig som vi selvfølgelig skal beholde den nasjonale kontrollen over disse veldig viktige råvarene og disse veldig viktige verdikjedene.

Presidenten [11:04:41]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:04:48]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap) (Innst. 173 L (2024–2025), jf. Prop. 45 L (2024–2025))

Rasmus Hansson (MDG) [11:05:27]: En samlet komité støtter altså regjeringens forslag om å gi myndighetene hjemmel til å beslaglegge fiskeredskap som ikke oppfyller kravene til merking. Det er jo bra, for gjeldende regelverk gir ikke Fiskeridirektoratet adgang til videre håndtering av beslaglagt fiskeredskap, og dermed må alt sånt utstyr anmeldes og overleveres til politiet for videre håndtering, og det er en praksis som helt unødvendig beslaglegger store ressurser, både hos Fiskeridirektoratet og hos politiet.

Spøkelsesfiske, altså det fisket som skjer med tapt redskap, som er lagd av materialer som ikke brytes ned i havet, er et kjempestort problem globalt for alle fiskeressurser og for alt miljø i havet, og det er et veldig stort problem i norske havområder. Men i motsetning til veldig mange av de andre negative påvirkningene som havmiljøet vårt blir utsatt for – klimaendringer, forurensning, overfiske, utbygging osv. – er spøkelsesfiske

noe som i prinsippet er ganske enkelt å fikse. Det er et spørsmål om å ikke etterlate redskap i sjøen. Derfor bør vi også gå lenger i å bruke den teknologien og de mulighetene som finnes, for å unngå at redskap blir stående igjen i sjøen og unødvendig dreper alt liv, uten at noen har noe som helst nytte av det.

Det finnes mye merketeknologi, det finnes mye signalteknologi, og denne teknologien må vi i større grad sørge for at fiskerinæringen tar i bruk, sånn at det offentlige slipper å bruke svære ressurser fra Fiskeridirektoratet og andre til å lete etter og finne redskap som private aktører har etterlatt i havet – ikke alltid fordi de er uvørne eller ikke gjør jobben sin, for det finnes dårlig vær og annet, men det går an å gå mye lenger i å sørge for at slik redskap kan hentes tilbake.

Derfor legger Miljøpartiet De Grønne nå fram et løst forslag om å be regjeringen utrede et krav om at alle fiskeredskaper innen 2030 skal utstyres med teknologi som gjør at det er lett å finne og identifisere denne redskapen, altså signalteknologi, som identifiserer både redskap og eier. Det løse forslaget lyder altså, eksplisitt:

«Stortinget ber regjeringen utrede krav om at alle fiskeredskaper innen 2030 skal utstyres med teknologi som gjør redskapene lettere å finne og identifisere.»

Da legger jeg fram det forslaget.

Presidenten [11:08:30]: Da har representanten Rasmus Hansson tatt opp det forslaget han refererte.

Sveinung Stensland (H) [11:08:39]: Det var en enstemmig komité som var enig om dette helt til Miljøpartiet De Grønne kom med et løst forslag i dag. Jeg vil bare kommentere det forslaget litt.

Det å miste fiskeredskap er irriterende nok. Det har jeg god erfaring med, og om det ikke er lett å finne, er det veldig lett å varsle også for fritidsfiskere. Det er gode systemer for det, og det skal bli enda bedre.

Til forslaget som Miljøpartiet De Grønne legger frem: Det er jo umulig å stemme for slik det står. Fiskeredskap er per definisjon alle redskap som brukes for å fange fisk – skalldyr, altså reker, krabber, hummer og bløtdyr, som makk og alt mulig. Så fiskeredskap er en veldig vid definisjon. Det er heller ikke rammet inn at dette skal gjelde bare yrkesfiskere. Så hvis dette forslaget blir vedtatt, skal en da ha krav om merking av fiskestenger, dorg, sniksnøre og alt mulig? Forslaget burde i alle fall blitt tatt opp i komiteinnstillingen, så man kunne fått en diskusjon rundt det. Vi er ikke uenig i at vi må bruke den teknologien som er tilgjengelig, men dette forslaget er ikke godt nok gjennomtenkt før det ble fremmet.

Presidenten [11:09:44]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:09:47]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om bedre regulering av turistfiske (Innst. 170 S (2024–2025), jf. Dokument 8:49 S (2024–2025))

Presidenten [11:10:05]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:10:44] (ordfører for saken): Representanter fra Rødt har fremmet et forslag om strengere regulering av turistfiske. Jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid i saken.

Turistfiske har hatt vekst i flere år og bidrar til viktige arbeidsplasser og verdiskaping langs kysten. Turistfiske er en næring i vekst og har blitt en viktig næring i flere lokalsamfunn langs norskekysten. Selv om det er og fortsatt vil være en viktig distriktsnæring, har det vært noen utfordringer i og rundt næringen, bl.a. knyttet til utførsel av fisk og manglende oversikt over uttak av fisk.

Turistfiske er en relativt ny næring, der vi er nødt til å finne fram til et regelverk som ivaretar en bærekraftig beskatning av naturressursene i sameksistens med tradisjonelt fiskeri og næringen selv.

Brudd på dagens regler knyttet til utførsel av fisk av utenlandske turister er uakseptabelt, og det må slås hardt ned på fiskesmugling. Slikt lovbrudd svekker tilliten til den seriøse delen av turistfiskerier næringen, som er med på å skape arbeidsplasser og verdier i kyst- og distriktskommuner.

Et flertall i komiteen mener det er uhensiktsmessig at Stortinget skal gjøre endringer i reguleringen av turistfisket samtidig som Fiskeridirektoratet har en pågående prosess for utforming av nye tiltak for næringen. Det er sendt inn rundt 260 hørings svar til Fiskeridirektoratet der kommuner, fylkeskommuner, bedrifter og privatpersoner har fått framlagt sine meninger. Å fatte et vedtak før disse stemmene er blitt hørt, vil være ikke å vise respekt for alle som har brukt tid og kommet med sine innspill til saken.

Statsråden skriver i sitt svarbrev til komiteen at hun vil jobbe videre med direktoratets anbefalinger etter høringen. Min oppfordring til statsråden er å forankre tiltakene i Stortinget så bredt som mulig, selv om det er statsrådets privilegium å utforme forskriften for turist-

fiske. Det er for å få på plass et regelverk som står seg over tid og gir forutsigbarhet og trygge rammer for den seriøse delen av denne viktige distriktsnæringen.

Erling Sande (Sp) [11:13:30] (leiar i komiteen): Norge er eit attraktivt reisemål, og det er bra. Folk frå andre delar av verda ønskjer å kome hit, og det at dei gjer det, skapar grunnlag for verdiskaping, sysselsetjing og aktivitet i reiselivsnæringa over heile landet vårt.

Langs kysten har mange reiselivsaktørar tilrettelagt for turistfiske som ein del av opplevinga. Fiske har blitt eit attraktivt reiselivsprodukt og har blitt viktig for mange lokalsamfunn langsmed kysten. Samtidig fører det med seg nokre utfordringar, m.a. knytte til utførsel av fisk og manglande oversikt over uttaket. I ei tid der kvotane i dei tradisjonelle fiskeria blir reduserte, kan dette auke spenningane mellom interessene til aktørane innanfor tradisjonelt fiske og reiselivsinteressene.

Senterpartiet vil framheve at berekraft er eit viktig prinsipp i all forvaltning av naturressursar. Fiskeriressursen vår er rik, men ikkje uavgrensa, og ei heil fiskerinæring opplever no at det grunnlaget dei haustar frå, blir mindre gjennom nedgangen i fiskekvotane. Dette gjer debatten om reguleringar i turistfisket endå viktigare.

Senterpartiet er oppteke av at vi framover klarer å kombinere omsynet til å sikre fiskerinæringa sitt livsgrunnlag og å ha ei berekraftig turistfiskerier næring, men som set opplevinga i sentrum. Det er likevel viktig å presisere at vi må ha god kontroll og styrkje kontrollen, og at vi slår hardt ned på fiskesmugling. Vi har eit regelverk for turistfiske, og i det utkastet som no er på høyring, registrerer vi at ein ønskjer at kontrollstyresmaktene skal få betre moglegheit til å kunne kontrollere regelverket for turistfiske, og at ein vil redusere utførselskvoten monaleg og knyte utførsel og innfrysing til registrerte turistfiskeverksemdar. Senterpartiet synest retninga i Fiskeridirektoratet sine forslag er god, og støttar målet om innføring av nye tiltak allereie frå inneverande år.

Senterpartiet har eit varmt hjarte for det lokale sjølvstyret og er generelt positiv til at kommunane skal ha stort ansvar og stor handlefridom. Vi meiner også at det er nødvendig med eit tett samarbeid mellom fiskeristyresmakter og kommunane i reguleringa av turistfiske, og at den lokale kunnskapen til kommunane skal bli lytta til. Men fiskeria våre, som er ein felles ressurs, og som bevegar seg på tvers av kommunegrenser, trur vi ikkje det er rett å overlate til kommunane å forvalte. Det vil også kunne føre til at det kan bli oppfatta som urimelege forskjellar mellom turistfiskeaktørane på kvar si side av ei kommunegrense, eller at det bidreg til større konflikt mellom kystnær fiskeflåte og reiselivsaktørar, t.d. i kommunar som ønskjer vekst i turistfisket. Vi kan difor ikkje støtte forslaga på dette området.

Senterpartiet ønskjer at folk skal kunne bu og skape verdiar i heile landet vårt. Då må vi tilretteleggje for både ein levande fiskeflåte og ei livskraftig reiselivsverksemd. Vi klarar det, men vi må også i fellesskap av og til regulere ressurstilgangen når vi meiner det er riktig, og Senterpartiet støttar ei strengare regulering av turistfisket.

Lars Haltbrekken (SV) [11:16:42]: Turistfisket i Norge har utviklet seg til å bli en ganske stor næring med over 2 000 registrerte turistfiskebedrifter, med særlig konsentrasjon i Nord-Norge. Samtidig ser vi at særlig kystfisket er under sterkt press på grunn av bestandsnedgang i fiskebestandene og dramatiske kutt i kvotene.

Dagens regelverk, som tillater utførsel av 18 kg fisk eller fiskeprodukter to ganger årlig, blir systematisk brutt. Vi ser at det som er den reelle situasjonen, er at når det hovedsakelig er filet- og ryggstykker som tas ut av landet, representerer utførselskvoten på 18 kg i realiteten 90 kg rund fisk. Belastningen på fiskeressursene er derfor mye større enn det disse kvotene gir inntrykk av.

Det er også et problem at tolletatens rapporter viser at vi har hatt 75 pst. økning i denne formen for økonomisk miljøkriminalitet siden 2018, altså i løpet av sju år, og de fleste av beslagene er gjort i Nord-Norge. Derfor mener vi, i likhet med Rødt, at det må innføres et forbud mot utførsel av fisk fra turistfiske for å kunne sikre en bærekraftig ressursforvaltning og for å bekjempe økonomisk kriminalitet. Jeg tar med det opp de forslagene som SV står bak.

Presidenten [11:18:50]: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp de forslagene han refererte til.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [11:19:05]: Vi trenger både turistfiskerier og det tradisjonelle fisket langs kysten vår.

I tillegg til dagens behandling av representantforslaget om bedre regulering av turistfisket har det nylig vært en høringssak i kommuner og fylkeskommuner om forslag til forvaltningstiltak for turistfiske. Forståelig nok har denne saken ført til et stort engasjement blant aktørene i turistfiskerier langs hele kysten.

Regjeringens forslag til strengere reguleringer av turistfiske, og ikke minst forslaget som Rødt nå har fremmet, skaper stor usikkerhet for en viktig distriktnæring. Vi i Fremskrittspartiet støtter en bærekraftig forvaltning av disse fiskeressursene, men vi kan ikke godta hastetiltak som truer livsgrunnlaget til bedrifter langs kysten. Forslaget fra Fiskeridirektoratet er også urimelig, og innføring av skjerpede regler allerede fra 1. april vil være katastrofalt for næringen.

Da må det heller vurderes innføring av en kontrollordning for useriøse aktører som utnytter fiskeressurs-

ene til ulovlig næringsvirksomhet i Norge. Det er her problemet er størst. Det finnes mange aktører som driver næringsvirksomhet i Norge som ikke forholder seg til norsk lov knyttet til forhold som f.eks. persontrafikk på land og til vanns, ulovlig innførte båter, persontrafikk på sjø uten gyldige papirer på båt og skipper osv.

For oss i Fremskrittspartiet handler dette om å finne en balanse. Turistfiskerier er en viktig inntektskilde for mange lokalsamfunn, og vi må sikre at reguleringsene ikke blir unødvendig byråkratiske eller ødeleggende for den lovlige næringsdriften. Fisketurisme gir i dag den største sysselsettingen og de høyeste inntektene per kilo fisk, jf. rapporten fra Menon Economics, og er særlig viktig for mindre lokalsamfunn langs kysten.

Vi i Fremskrittspartiet sier derfor:

- Nei til forhastede innstramminger – næringen må få tid til omstilling.
- Ja til bedre kontroll av useriøse aktører – ulovlig fisketurisme er problemet, ikke de seriøse bedriftene.
- Nei til økt byråkrati – regelverket må være fornuftig, gjennomførbart og forutsigbart.
- Ja til samarbeid med næringen – der de berørte aktørene må høres før nye regler eventuelt innføres.

Fremskrittspartiet sier derfor nei til forslaget fra Rødt, som i praksis vil forby turistfiske. Vi vil fortsette å jobbe for en forvaltning som ivaretar både ressursene, turistfiskerier og det tradisjonelle fisket. Vi må ha flere tanker i hodet samtidig dersom vi skal sikre lys i husene og levende kystsamfunn i framtiden.

Sveinung Stensland (H) [11:22:23]: Jeg er enig i vurderingen av at om dette forslaget skulle få flertall, ville det i praksis bety at turistfiskerier vil opphøre. Det vil være dramatisk hvis det skjer så fort og over natten. Jeg deler den vurderingen.

Jeg deler også vurderingen av at det er litt rart om vi skulle vedta noe sånt samtidig som det pågår en bred prosess i regi av Fiskeridirektoratet med flere hundre høringsinnspill. Det vil være respektløst av Stortinget hvis vi går inn og overstyrer den prosessen. Der har vi tålmodighet, og vi står inne i en del merknader som peker på nettopp det.

Samtidig er det sånn at 18 kg filet er veldig mye rund fisk, spesielt hvis man er dårlig til å filetere. Jeg vet ikke hvor gode de er til å filetere på kontinentet, men det er ingen tvil: Alle vet jo at det er ryggene de tar med seg ut, og da er det vesentlig mer enn 18 kg fisk de i realiteten tar med seg hjem.

Kontrollen er nok for svak, så vi må se på det. Høyre er ikke uenig i en innstramming av både vekt, volum og alle de tingene der. Vi ønsker strengere kontroll på det, spesielt i en tid der vi ser at prisen på torsk er bortimot ekstremt høy. Hvis man går på en fiskebutikk i Oslo og

skal kjøpe en torsk, eller det man nå til dags kaller «loin» heller enn ryggstykke, er det fort 700–800 kr per kilo. Prisen på torsk i Oslo er nå like høy som prisen på hummer. Det gjør også at den er mer interessant å ta med seg ut. Det må gjøres noe, men da må det gjøres skikkelig, ikke gjennom et Dokument 8-forslag i Stortinget.

Det er også sånn at når fisketuristene kommer til Norge, kommer veldig mange til en plass med en båt med GPS. Der ligger fiskeplassene innover. Det ser vi jo – i hvert fall der jeg holder på – at fisketuristene ligger på de samme plassene uke etter uke etter uke. Og der står det fisk, det vet vi. De ligger der hele dagen, mens vi lokale fisker til vi har det vi trenger, og går hjem og lager middag. Det er en matauk mange plasser. Hvis dette står i veien for dem som lever av å fiske, og hvis det står i veien for muligheten vi som bor her, har til å fange vår egen fisk, så er dette problematisk.

Dette er en vanskelig balansegang, men vi må regulere det med konduite og i alle fall følge spillereglene, som er å lytte til høringsinnspillene og ikke gjøre noe overilt her i Stortinget.

Geir Jørgensen (R) [11:25:07]: Her var det interessante tolkninger av hva dette forslaget er. Dette er ikke et forslag om å legge ned turistfiskerieringen. Tvert imot er det et forslag som kan være med på å forhindre at denne næringen på et eller annet tidspunkt er nødt til å legge ned seg selv, fordi motstanden i lokalsamfunnene er for stor, eller at ressursene har sviktet under den praksisen som bedrives i dag.

Det er ikke sånn at hvis man reiser som turist hit til Oslo og går i Frognerparken, blir man skuffet over opplevelsen fordi man ikke får ta med seg Sinnataggen hjem. Denne turistnæringen som har etablert seg nå, har en praksis som støter mot helt grunnleggende prinsipper i allemannsretten.

Det var Høyres tidligere fiskeriminister Odd Emil Ingebrigtsen som gjorde de første innstrammingene i denne næringen, og flere reguleringer har det vært. Men når vi ser på beslagene fra tolletaten, viser de at de tiltakene som så langt har vært iverksatt, ikke har virket. Tvert imot har vi nå en økning fra fjoråret. 13 tonn fiskefilet er beslaglagt på de nordnorske grenseovergangene. Tolletaten sier selv at dette bare er toppen av isfjellet, dette er stikkprøvekontroller. Derfor går vi så langt i Rødt at vi sier at vi må ha et utførselsforbud på fisk, for da kan faktisk de lokalsamfunnene og kystmiljøene reagere på at det fileteres fisk i store mengder på disse anleggene. Hvis vi ikke får det inn, vil denne smuglingen fortsette. Så skal vi si at det er aktører i næringen som driver seriøst og gjør det beste de kan, men vi kan altså ikke basere lovgivningen på noen gode eksempler.

Til slutt vil jeg si litt om de arealtildelings- og havdelingsforslagene vi har. Kommunene har arealmyndighet i kystsonen etter plan- og bygningsloven. Kommunene bestemmer – her skal det være oppdrett, her skal det ikke være, her skal det være en hensynssone for ditt, og her skal det være datt. Dette kan kommunene regulere. Og vi har sett hvor mye flinkere kommunene har blitt nå med å lage interkommunale kystsoneplaner, som går over hele havområder og fjordsystemer framfor bare i en enkelt kommune. Vi mener at de kommunene som vil prioritere sine arealer for sine egne yrkesfiskere, skal få lov til det.

– Med dette tar jeg opp det forslaget Rødt har sammen med Miljøpartiet De Grønne, og det vi har alene.

Presidenten [11:28:08]: Da har representanten Geir Jørgensen tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:28:25]: Jeg vil takke komiteen for en ryddig behandling og den respekten som de utviser for den høringsprosessen som Fiskeridirektoratet nå kjører.

Turistfisket bidrar til viktige arbeidsplasser og verdiskaping langs kysten og særlig i nord. Det er likevel en utfordring at enkelte smugler fisk ut av landet og dermed ødelegger for den seriøse delen av næringen. Dette vil regjeringen slå ned på. Samtidig ønsker vi å opprettholde en bærekraftig turistfiskeriering, hvor turistene tar bedre vare på hver enkelt fisk og setter opplevelsen i sentrum.

En arbeidsgruppe i Fiskeridirektoratet leverte i fjor en grundig rapport med forslag til hvordan turistfisket kan reguleres bedre. Jeg ba direktoratet om raskt å sende på høring forslag til tiltak som kan innføres allerede denne sesongen. De har nettopp oversendt sine tilrådinger til departementet, og vi skal nå vurdere tilrådingen og høringsinnspillene og ta stilling til saken. Dette er kun første etappe. Fiskeridirektoratet jobber også med å følge opp de andre forslagene som krever mer utredning, slik som innføring av fiskekort – før det kommer en ny høring senere i år.

Representantene vil innføre forbud mot utførsel av fisk fra turistfiske. Tilbakemeldingene fra turistfiskebedriftene er at det er viktig for mange av deres gjester å kunne ta med noe fisk hjem. Vi ønsker å beholde denne muligheten, men vurdere mengden. Forslaget som ble sendt på høring, innebærer å nedjustere utførselskvoten fra 18 kg til 10 kg to ganger i året.

Blant de andre tiltakene som har vært på høring, er såkalt innfrysingsforbud. Dette foreslås å gjelde for alle turister med unntak for gjester av registrerte turistfiskevirksomheter, som vil kunne fryse ned samme mengde fisk som de har lov til å føre ut av landet. Dette tiltaket vil

gi Fiskeridirektoratet et viktig kontrollpunkt før grensepassering, noe de ikke har i dag.

Ytterligere tiltak inkluderer daglig fangstrapportering for å kunne bedre datagrunnlaget for uttak, standardisert utførselsdokumentasjon samt økte sanksjonsmuligheter, eksempelvis inndragning av fiskeutstyr. Jeg vil nå vurdere alle disse tiltakene grundig.

Regjeringen jobber aktivt med å forbedre vårt nasjonale regelverk for turistfiske for å få bedre kontroll på uttaket og hindre fiskesmugling, samtidig som vi gir gode rammevilkår til turistfiskerier.

Presidenten [11:21:27]: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgensen (R) [11:31:40]: Som jeg var inne på i mitt innlegg, har kommunene arealmyndighet i kystsonen, og det vil si at ethvert industrielt formål eller enhver arealbruk i kystsonen skal innom kommunene og planlegges. Når vi nå ser utviklingen innenfor turistfiskeindustrien, som det mange steder er, og de store brytningene som er mellom lokalbefolkningen på stedet, yrkesfiskerne og disse næringsutøverne i turistfiskeindustrien: Er det ikke da urimelig at de som kjenner lokalsamfunnene, de som kjenner havområdene, de på laveste folkevalgte nivå som ellers har muligheter til å planlegge i kystsonen, ikke skal få lov til å arealregulere denne virksomheten, når alle andre virksomheter kan arealreguleres?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:32:45]: Jeg tenker det er et viktig prinsipp, og noe vi skal holde fast ved, at de viltlevende marine ressursene tilhører fellesskapet i Norge og ikke er gjenstand for verken privat eller statlig eiendom. Det er også staten, ikke kommunene, som forvalter fiskeriressursene langs vår vidstrakte kyst og i våre store havområder, på fellesskapets vegne. Det betyr at det er staten som har ansvaret for at fiskebestandene våre er i balanse, og ikke minst at vi har et overskudd å høste av, noe som igjen kommer fellesskapet til gode.

Det turistfisket vi har i dag, står for kun en liten del av det totale uttaket av fisk fra bestandene Norge forvalter. Jeg mener det er utrolig viktig nå at vi fortsatt har en helhetlig og overordnet forvaltning, og at vi har et nasjonalt regelverk for turistfiske. Jeg er enig i intensjonen om at vi skal jobbe godt i lag med kommunene, og det er ingenting i veien for det når det gjelder å legge til rette for en bærekraftig turistnæring som ikke minst er med på å opprettholde bosetting og aktivitet langs kysten. Det er også regjeringens mål.

Geir Jørgensen (R) [11:33:53]: Vi har sett høsting av ressurser før, men måten det fiskes på, er blitt helt forandret. For mange av oss som er oppvokst langs kysten,

er det måter og metoder som vi ikke kjenner igjen. Den tradisjonelle måten å fiske på langs kysten er at man fisker på et sted – det kan være stangfiske etter kveite, breiflabb eller annet – og så blir det litt mindre der, og så flytter man seg vekk derfra. Nå ser vi turistfiskebedriftene ligge fra april og til langt ut i oktober på nøyaktig de samme stedene, og dessverre også fisker på de samme fiskene. Det er altså den samme kveita som blir heist opp et ukjent antall ganger i løpet av sesongen for en selfie med en blid tysker eller svenske.

Spørsmålet til fiskeriministeren er: Ser hun ikke dyrevelferdsmessige problemer i hvordan dette fiskeriet har utviklet seg?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:34:58]: Utgangspunktet for det vi gjør nå, er å kunne både regulere og kontrollere det turistfisket som foregår. Det er vi ærlige på at ikke er godt nok i dag. Vi ser også at det er en uforholdsmessig stor utfordring med det som dreier seg om fiskesmugling, og det er både miljøkriminalitet og økonomisk kriminalitet.

Når det gjelder de kystnære bestandene, er det også viktig å kunne ha mer data på det uttaket som faktisk finner sted i form av turistfiske. Samtidig mener jeg at vi må fortsette å legge til rette for at vi skal få til en sameksistens mellom yrkesfiskerne våre og den turistfiskerier som betyr så mye for aktiviteten og bosettingen langs kysten. Her er det en hel rekke seriøse aktører som bidrar stort til verdiskaping og holder aktivitet i kystsamfunnene våre. Vi er bare nødt til å få en bedre regulering og kontroll av den aktiviteten som foregår.

Geir Jørgensen (R) [11:35:52]: Til slutt: Jeg merket meg at statsråden nevnte straffetiltak mot dem som bryter lover og regelverk. Fra andre former for miljøkriminalitet vet vi at man faktisk kan risikere å miste både bilen og båten hvis det er ille nok. Vi vet at det er ganske god lønnsomhet i denne næringen, så spørsmålet til statsråden helt til slutt er: Å inndra båter og biler og alt som brukes i miljøkriminell virksomhet, er det tiltak som kommer til å bli foreslått her?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:36:36]: Som jeg sa innledningsvis: Nå er høringen akkurat ferdig, og man har fått inn en hel rekke høringssvar til Fiskeridirektoratet, som nå har sendt over et sammendrag og en anbefaling til meg. Det skal jeg gå grundig gjennom. Likevel er det klart at vi er nødt til å få på plass sanksjoner som faktisk medfører at det oppleves som en negativ konsekvens, en kostnad. Da kan det være alt fra gebyrer til inndragelse av fangstutstyr og andre ting som man mener vil kunne gi noen konsekvenser, og det skal også rette seg mot den enkelte turistfisker dersom det er der det pågår et lovbrudd. Samtidig går forslagene ut på at

disse turistfiskevirksomhetene skal kunne ha mange flere kontroller og mer oppfølging av den enkelte turistfisker, og det skal kunne få konsekvenser dersom man ikke følger opp dette på en god måte. Det handler om at man ikke går ut over utførselskvoten, og at man dokumenterer hva som tas ut, og utførselsdokumentene skal også oppdateres og stille virksomhetene mer til ansvar for den aktiviteten som foregår.

Presidenten [11:37:31]: Replikordskiftet er omme.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:37:50]: Dagens regelverk har blitt utformet etter flere justeringer og innstramminger, og det er at det kun er utførsel dersom du har fisket i regi av en registrert turistfiskebedrift, og at du kan ta med deg 18 kilo fisk eller fiskeprodukter, inklusiv troféfisk, og at utførsel kan foretas to ganger i året.

Dagens regelverk er ikke problemet. Det er kontrollen som er problemet. Det viktigste er å få kontroll på det uregulerte turistfisket og på brudd av utførselskvoten. Samtidig anerkjenner vi at det er viktig å vurdere om det er regler som må justeres. Det er ikke de som har med seg 18 kilo fisk over grensen, som er utfordringen. Det er dem som tar med seg betydelig større mengder og regelrett smugler det ut av landet, vi må få stoppet. Ved å redusere utførselskvoten straffer man i utgangspunktet bare dem som forholder seg til regelverket. De som smugler større mengder, vil antakeligvis bare fortsette med det. Det er litt som – for å trekke paralleller – at dersom folk kjører for fort i 70-sonen, så er ikke løsningen å redusere fartsgrensen til 50 km/t. Man må intensivere kontrollen og sanksjonere de useriøse.

Men å ta ned utførselskvoten på grunn av den kvotenedgangen som vi har sett, kan være mer legitimt. Jeg tror det kan være fornuftig å gå i dialog med næringen om man skal se på en utførselskvote som er regnet i HG, hodekappet og sløyd, framfor slik det er i dag, at man stort sett bare tar ut loins. Da får man medregnet hele fisken, og turistfiskeren må ta med seg hele fisken, dersom man ønsker det. Men man må, i lag med næringen, se på hva utførselskvoten skal være med det nye kravet, og om det er tilstrekkelig å endre utførselskvoten til 18 kilo hodekappet og sløyd.

Så er jeg veldig usikker på om det er fornuftig å redusere utførsel til én gang i året. De som ønsker å komme flere ganger, bidrar til at vi har turistfiskebedrifter i veldig mange lokalsamfunn rundt omkring.

En annen ting, som næringen selv har foreslått, er å vurdere en sertifiseringsordning for turistfiskebedrifter, og at man kan sanksjonere de turistfiskebedriftene som man ser ikke forholder seg til regelverket. For selv om man er en registrert turistfiskebedrift, finnes det useriøse der også.

Til slutt vil jeg bare si at innføring av fiskekort er et tiltak som er nesten umulig å kontrollere, og det vil bare føre til større frustrasjon.

Presidenten [11:40:55]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:40:57]

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om statsforetak (statsforetakslova) (Innst. 167 L (2024–2025), jf. Prop. 44 L (2024–2025))

Rune Støstad (A) [11:41:13]: På vegne av saksordføreren, Kari Elisabeth Kaski, legger jeg fram denne saken til behandling, og på vegne av saksordføreren takker jeg komiteen for samarbeidet.

Statsforetakene våre spiller en viktig rolle i samfunnet. De forvalter store naturressurser, eier kritisk infrastruktur og har ansvar for viktige samfunnsoppdrag. Derfor trenger vi et oppdatert lovverk som gir tydelige, moderne og fleksible rammer – og det er nettopp det vi nå legger fram.

Den gamle loven fra 1991 er utdatert og bygger på gamle regler fra aksjeloven. Nå foreslås en ny statsforetakslov, som er enklere, mer tilpasset dagens behov og bedre i tråd med nyere selskapsrett.

Enkelte kan nok stille spørsmålet: Trenger vi statsforetak som egen selskapsform? Svaret er enkelt: Statsforetak er heleid av staten – og bare staten. Det gir forutsigbarhet og langsiktighet. Til forskjell fra et statsaksjeselskap kan det ikke åpnes for andre eiere, verken private eller offentlige. Dette er særlig viktig på områder som vannkraft, infrastruktur og beredskap.

Et annet viktig poeng er at styret i et statsforetak må legge fram saker som kan endre foretakets karakter, for eierdepartementet. Det gir staten innflytelse i viktige spørsmål uten at den blander seg inn i daglig drift.

Tidligere har det vært diskusjoner om vi burde avvikle statsforetaksformen, særlig etter at statens garanti-ansvar ble fjernet i 2002. Likevel har både offentlige utvalg og departementer pekt på at denne formen gir en god balanse mellom politisk styring og operativ frihet. Det finnes ikke mange selskapsformer som klarer dette like godt.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har også et par særmerknader i innstillingen.

Med denne loven moderniserer vi regelverket, samtidig som vi tar vare på det som gjør statsforetak unike. Det handler om kontroll, ansvar og langsiktig forvaltning av samfunnets verdier. Lovforslaget skal også sikre teknologinøytralitet og kjønnsnøytralitet på en bedre måte enn dagens lov.

Med det legger jeg saken fram til behandling.

Sveinung Stensland (H) [11:44:24]: De foreslåtte endringene i lov om statsforetak framstår logiske og riktige, så dem støtter vi, i likhet med resten av komiteen. Representanten Støstad var inne på aksjeloven versus lov om statsforetak. Aksjeloven har allerede bestemmelser om aksjeselskap der staten eier alle aksjer. Det kalles statsaksjeselskap. Den eneste praktiske forskjellen mellom et statsaksjeselskap og et statsforetak er at et statsforetak ved et eventuelt salg formelt må omdannes til et AS. De praktiske implikasjonene som Støstad er inne på, med regulering av hvem som sitter i styret, salg og de tingene, kan reguleres i både aksjonæravtaler, vedtekter og alle andre mulige ting. Equinor er et godt eksempel på det. Det står en del ting veldig tydelig i vedtektene som definerer det, og det er et AS.

Det er et forslag vi ikke har fremmet, men som likevel er interessant, og som Høyre ikke avfeier. Det ville også gitt en viss forenkling. Istedenfor å vedta en ny lov og ha en dobbel selskapslovgivning kunne vi holdt oss til én lov, aksjeloven, og så kunne statsforetakene blitt statsaksjeselskap med den innrammingen vi kan gjøre der. Jeg vil bare ha det sagt. Vi har andre lover som regulerer statlige foretak, f.eks. helseforetaksloven, som jeg – jeg holdt på å si dessverre – har lest. Det er ganske stor likhet mellom aksjeloven og helseforetaksloven, men det er en viss forskjell på helseforetak og alminnelige statsforetak. Da har jeg sagt det. Vi har ikke lagt det inn i merknadene eller noe, men vi skal ikke legge den ballen helt død. Denne lovendringen er uansett nødvendig.

Statsråd Karianne O. Tung [11:46:28]: De åtte statsforetakene vi har i dag, utfører viktige oppgaver i samfunnet. De eier kritisk infrastruktur, fremmer teknologiutvikling og forvalter store naturressurser. Det er derfor viktig at statsforetakene har en lovregulering som gir gode og moderne rammevilkår for virksomheten deres. Det er også viktig at reglene er fleksible og gir rom for å ivareta spesielle behov i det enkelte statsforetaket. Den nye statsforetaksloven sikrer dette.

Dagens statsforetakslov av 1991 er basert på eldre regler i aksjeloven. Noen større endringer har blitt gjort. Det har for eksempel kommet inn krav til kjønnsbalanse i styret. Tidligere bestemmelser om at staten garanterte for statsforetakenes forpliktelser, er tatt ut, men det har ikke vært utført en totalrevisjon av loven før nå. Loven har derfor blitt oppdatert sånn at den følger utviklingen innenfor selskapslovgivningen. Lovforslaget har bl.a. nye regler om stifting av statsforetak, foretaksrådet, styret, daglig leder og omdanning av statsforetak, og det er nå færre minstekrav til hva vedtektene skal reguleres. Loven er også revidert for å sikre at reglene er teknologi- og kjønnsnøytrale.

I lovarbeidet har regjeringen vært opptatt av å bevare de få reglene som er særegne for statsforetakene. I forslaget til ny lov er det fortsatt et krav om at saker som har stor betydning for formålet til foretaket, eller som i vesentlig grad vil endre karakteren til virksomheten, må legges fram for staten ved eierdepartementet. Det sikrer staten kontroll i særlig viktige saker uten at det går ut over statsforetakenes rettslige selvstendighet. Statsforetaksformen gir derfor en hensiktsmessig balanse mellom statsforetakenes handlingsfrihet og politiske styrbarhet. Dette er noe flertallet i Sand-utvalget også framhevet i sin utredning, NOU 2003: 34, Mellom stat og marked.

Staten som eier har ikke direkte myndighet i den løpende forvaltningen og daglige driften av statsforetaket, men må utøve eiermyndigheten sin gjennom foretaksrådet og ellers innenfor de rammene som loven fastsetter. Det er et styrings- og organisasjonsmønster som bygger på tilnærmet samme modell som for aksjeselskapene, og som har vist seg å være tjenlig. Derfor er denne hovedstrukturen foreslått videreført i den nye loven, men med justeringer i tråd med endringer som har blitt gjennomført i aksjeloven. Samtidig er statsforetaksloven kortere og enklere enn aksjeloven, som følge av at den ikke behøver å regulere forhold knyttet til flere aksjonærer.

Den nye loven har også fått en formålsbestemmelse. Den rammer inn alle de åtte statsforetakene som finnes i dag, og eventuelt nye statsforetak som blir opprettet i framtiden. Formålsbestemmelsen får fram et av de viktigste særtrekkene ved statsforetakene, nemlig at det kun er staten som kan eie et statsforetak. At et statsforetak ikke kan selges, og at det er uaktuelt med andre eiere ved siden av staten, markerer langsiktighet og stabilitet i det statlige eierskapet. Loven skal bidra til at statsforetakene kan ivareta samfunnsoppdrag eller virksomheten sin på en effektiv måte.

Presidenten [11:49:49]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [11:49:56]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en protokoll om endring av skatteavtalen mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 4. september 2024 (Innst. 161 S (2024–2025), jf. Prop. 42 S (2024–2025))

Egil Knutsen (A) [11:50:28] (ordfører for saken): Dette er en sak hvor samarbeidet i finanskomiteen har vært godt, enkelt og smertefritt, og det er en samlet komité som tilrår at vi godkjenner og setter i kraft en protokoll om endring av skatteavtalen mellom Norge og

Qatar. Den eksisterende skatteavtalen daterer seg tilbake til 2009. Siden den gang har det kommet nye standarder gjennom «Inclusive framework», hvor både Norge og Qatar er medlemmer. Dermed oppdaterer vi nå skatteavtalen basert på de nye standardene.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:51:24]: Regjeringen ber Stortinget om å gi sitt samtykke til å sette i kraft en protokoll som endrer skatteavtalen mellom Norge og Qatar.

Skatteavtaler er bilaterale avtaler som primært skal motvirke dobbeltbeskatning. Avtalene gir forutberegnelighet for skatteyttere og fremmer samhandelen mellom landene. Vi har et stort nettverk av slike avtaler, om lag 85. Med jevne mellomrom er det behov for å endre avtalene slik at de er tilpasset nye behov og internasjonal normutvikling.

Det er nå behov for å endre skatteavtalen mellom Norge og Qatar. Den ble inngått i 2009. Siden da har OECD og G20 gitt flere anbefalinger mot overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget gjennom det såkalte BEPS-prosjektet, «Base erosion and profit shifting». Flere av disse BEPS-anbefalingene skal styrke skatteavtalene mot misbruk og er bestemmelser som Norge har forpliktet seg til å gjennomføre, såkalte minimumsstandards.

Mange av våre skatteavtaler oppfyller allerede minimumsstandardene. Det er et pågående arbeid hvor det vil ta flere år å innta de nye standardene i hele skatteavtalenettverket vårt.

Både Norge og Qatar er medlemmer av OECD/G20s «Inclusive framework». Landene er derfor blitt enige om å oppdatere skatteavtalen fra 2009. Konkret består endringene av at skatteavtalens fortale endres slik at det framgår at et sentralt formål med avtalen er å forebygge skatteomgåelse. Det tas inn en generell omgåelsesregel. Denne regelen gir mulighet til å avskjære skatteavtalesfordeler i misbrukstilfeller. Det gjøres også noen andre mindre endringer i skatteavtalen, bl.a. sørger man for at bestemmelsen om informasjonsutveksling er i tråd med den gjeldende internasjonale standarden på området.

For å oppsummere: Vi styrker med denne protokollen Qatar-avtalen mot misbruk. Vi følger lojalt opp anbefalingene fra BEPS-prosjektet i OECD/G20, og vi følger opp Stortingets ønske om å oppdatere Norges skatteavtaler med BEPS-standardene.

Regjeringen ber Stortinget om å gi sitt samtykke til å sette i kraft en protokoll om endringer i skatteavtalen mellom Norge og Qatar.

Presidenten [11:53:55]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [11:54:00]

Interpellasjon fra representanten Liv Kari Eskeland til samferdselsministeren:

«Ifølgje Statens vegvesen si ulykkesanalysegruppe er ruspåverknad grunnen til kvar femte dødsulykke på norske vegar. Tal frå dei siste åra viser samtidig at alderssamansetninga i denne gruppa ulykker endrar seg.

Kva tiltak ser statsråden på for å møte denne utviklinga og redusere talet på rusrelaterte ulykker?»

Liv Kari Eskeland (H) [11:54:29]: Etter mange år med jamn nedgang i talet på trafikkdrepne har talet på omkomne auka noko i snitt dei to siste åra, og den positive utviklinga me hadde, kan synast å ha stagnert. Utviklinga viser klart at me er på etterskot i forhold til målkurva me har sett oss fram mot 2030 og 2050 for trafikkdrepne og hardt skadde i trafikken – og dessverre aukar etterslepet.

Det er fleire forhold som gjer at me får fleire drepne i trafikken. Køyning i rusrelatert tilstand er eit av dei. Dette er forhold me har mykje statistikk på, me veit mykje om årsaksforholda, me veit kva som verkar, og me veit kva personar dette gjeld. Likevel må me ikkje gløyma at bak statistikken finn me liv som har gått tapt, og vener og kjære som aldri kom heim att.

Undersøkingar viser at det dagleg vert køyrd 140 000 turar i Noreg av ruspåverka førarar. Frå politiet sin eigen tilstandsanalyse finn me at køyning i ruspåverka tilstand sannsynleg var medverkande i 20 pst. av dødsulykkene i 2023. Me ser ein aukande del av annan rus enn alkohol, både blant dei drepne i trafikken og blant dei som er rustekne bak rattet av politiet, samtidig som alkoholpåverka køyning framleis er like utbreidd i trafikken.

Av 19 dødsulykker med rus har 9 vore med alkohol, 4 med blandingsrus og 6 med annan type rus. Flest tilfelle av ruspåverka køyring vart ikkje overraskande avdekt natt til laurdag og natt til søndag – alkohol i 46 pst. av sakene i 2023, medan annan rus vart avdekt i 63 pst.

Dei fleste tilfella av ruspåverka køyring skjer med personbil – 81 pst. i 2023 – medan tungbil, MC og moped i liten grad var representerte. Ein etter forholda stor del av førarane er melde for ruspåverka køyring. Dei har òg vorte melde for same forhold fleire gonger. Av dei vel 10 000 personane melde for ruspåverka køyring i 2023 var ca. 73 pst. melde for andre forhold i perioden 2019–2023. Det vanlegaste var trafikkbrot, som køyring utan gyldig førarkort, der ruskøyrarane var registrerte melde for til saman 9 000 tilfelle av køyring utan førarkort i perioden 2019–2023.

Difor er me sjølvsagt glade for at regjeringa no endelig har følgd opp det Høgre og Framstegspartiet tok til orde for i 2023, og som politiet òg sjølv har peika på,

nemleg høve til å ta frå bilistar køyretøyet ved alvorlege trafikkbrot, og ikkje berre førarkortet.

Fleire spyttestar er no tilgjengelege for UP-patruljar, og i tillegg er eit stort tal spyttestar tilgjengelege til bruk i politidistrikta. Det har gjort det lettare å avdekkja køyring under påverka tilstand av annan rus enn alkohol.

Frå 1. juli 2023 styrkte òg regjeringa kontrollaktiviteten ved å innføra heimel for tolletaten til å ta alkotest av motorvognførarar i forbindelse med tollkontroll, men berre ei sak var registrert med tolletaten som fornærma i 2023. Dette fortel oss at me må setja inn tiltaka der dei verkar, så då vert spørsmålet: Kva tenkjer statsråden å gjera no utover det som allereie er sett i verk, med referanse til den kunnskapen me har, og korleis vert prioriteringane for statsråden framover?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:59:24]: La meg innledningsvis takke representanten for initiativet til debatten. Dette er et viktig tema om et samfunnsproblem som engasjerer oss alle sammen.

Ruspåvirket kjøring er en medvirkende årsak til mange av de dødsulykkene vi har på norske veier. Representanten og jeg har lest den samme statistikken: Daglig blir det kjørt 140 000 turer med ruspåvirkede førere i Norge. Så må jeg korrigere representanten litt: I fjor var det 89 drepte på norske veier. Det var en nedgang på om lag 20 pst. De siste årene har det altså vært et lite knekkpunkt ned igjen. Det er selvfølgelig ikke godt nok, for vi vil videre.

De siste ti årene har rus vært en medvirkende årsak i omtrent 25 pst. av dødsulykkene. Ruspåvirket kjøring utsetter alle trafikanter for fare.

Regjeringen fortsetter arbeidet med en nullvisjon, hvor målet er at det ikke skal forekomme ulykker med drepte og hardt skadde i veitrafikken.

Å forebygge og forhindre ruspåvirket kjøring er et felles ansvar som krever innsats. Når det gjelder alderssammensetningen til de som har vært ruset ved ulykker, viser statistikken at det er vanskelig å identifisere tydelige trender eller endringer over tid. Dette skyldes at tallene er relativt små når ulykkene fordeles på aldersintervaller.

De viktigste virkemidlene mot ruspåvirket kjøring i veitrafikken er en kombinasjon av lav promillegrense, aktiv og resolutt kontrollvirksomhet og effektive sanksjoner når ruspåvirket kjøring avdekkes. Jeg har derfor innhentet merknader fra justisministeren for å utdype dette.

Hyppig kontrollinnsats, bl.a. for å avdekke ruspåvirket kjøring, sikres ved at det settes klare mål- og resultatkrav for innsatsen for både Utrykningspolitiet og politidistriktene. Alle politipatruljer er pålagt å rusteste sjåfører som stanses i politikontroll. Rustesting følger av politiets instruks for trafikkjentesten og er et obligatorisk

og rutinemessig tiltak uansett om det foreligger mistanke om ruspåvirket kjøring eller ikke. Innsatsen mot ruspåvirket kjøring er videre styrket gjennom anskaffelse av spyttester, som representanten var inne på, slik at UP og politidistriktene har et virkemiddel til å avdekke også annen ruspåvirkning enn alkohol.

Politiets straffesaksbehandling er, i tillegg til omfattende kontrollinnsats, en sentral faktor i bekjempelsen av ruspåvirket kjøring. Etterforskning og adekvate sanksjoner som kommer hurtig, sikrer at straffen får den avskrekkende effekten som er tilsiktet. Riksadvokaten har i sitt prioriteringsrundskriv for straffesaksbehandlingen for 2024 framhevet at ruspåvirket kjøring som fører til fengselsstraff, herunder risikoadferd som har ført til dødsulykke i trafikken, skal være høyt prioritert for etterforskning. Det skal bl.a. vurderes om det kjøretøyet som er brukt ved overtredelsen, skal inndras etter straffeloven § 69.

Tiltak for å redusere rusrelaterte veitrafikkulykker er prioritert for regjeringen. Jeg er opptatt av å opprettholde dagens tiltak, men også å innføre nye tiltak for å øke trafikksikkerheten og redusere omfanget av ruspåvirket kjøring. Regjeringen foreslår forbud mot varsling av trafikkontroller og mer effektiv inndragning av motorvogn ved særlig graverende trafikklovbrudd, som bl.a. ruspåvirket kjøring med minst 2,0 i promille eller tilsvarende for annen rus, og der man er dømt for andre gang i løpet av tre år for kjøring med rus med minst 1,2 i promille eller tilsvarende for annen rus.

Risikoadferd som høy fart, rus og uoppmerksomhet kan føre til alvorlige trafikkulykker. Trafikkontroller er avgjørende for å fange opp slike sjåfører. For at trafikkkontrollene skal virke etter hensikten, er det helt nødvendig at sjåføren ikke varsles om det på forhånd. Regjeringen har derfor sendt på høring et forslag om å forby varslingstjenester som gjør det mulig for bl.a. ruspåvirkede sjåfører å unngå kontroll. Regjeringen vil ta stilling til dette etter at forslaget har vært på høring.

I likhet med justisministeren er jeg tilfreds med at Politidirektoratet prioriterer høy kontrollvirksomhet på vei, og at de alvorligste overtredelsene av vegtrafikkloven, som ruspåvirket kjøring, har stor oppmerksomhet i straffesaksbehandlingen. I 2024 nådde vi en milepæl med under hundre drepte i trafikken. Det er ingen grunn til å stoppe der. Vi må fortsette å styrke trafikksikkerhetsarbeidet, og regjeringens nye lovforslag som nå er ute på høring, er et viktig skritt i riktig retning.

Liv Kari Eskeland (H) [12:04:25]: Takk til statsråden for eit godt svar. Det er godt høyra at det er klare mål hos politiet for å få ned dei rusrelaterte trafikkmisferdene, og eg håper at det er målbart, slik at me kan koma tilbake til dette.

Det er heilt rett, som statsråden påpeikte: I fjor omkom 89 menneske på norske vegar. Det er ein nedgang frå 118 i 2023. Likevel: Om me kunne hindra dei rusrelaterte ulykkestala, ville statistikken ha vore nede på 68–69 drepne, noko som ville vore ei markant forbetring.

I ei undersøking Norstat har gjort, kjem det fram at 12–20 pst. har køyrt med alkohol eller narkotiske stoff innanbords ein eller fleire gonger, litt avhengig av kva fylke ein ser på. Dette er veldig høge tal. Tenk så mange ruskøyrarar ein då risikerer å møta på vegen. Kvar einaste dag vert det meldt 30 personar, og det er berre blant dei som vert stoppa. Mørketala er store, og berre ein liten del av misferdene vert oppdaga og melde, viser rapportane frå UP. Ein overvegande stor andel av dei spurde er menn. Dei har køyrt med alkohol eller narkotiske stoff. Det er langt færre kvinner som seier det same.

Erfaringane har vist at høgare bøter eller straffer ikkje alltid gjev ønskt effekt, spesielt ikkje mot ruskøyring. Det som derimot fungerer, er å vita at det er ein reell sjanse for å verta teken dersom ein køyrer ruspåverka. Difor er oppdagingsfara og kjensla av ikkje å vita om politiet står bak neste sving, svært viktig, som statsråden var inne på.

Så er det slik at ein del av systema som kan varsle trafikkkontrollar, òg varslar andre typar farar. Dei har fleire funksjonar, så det kan verta teke igjen på andre område dersom ein sørgjer for at den typen utstyr ikkje vert lovleg. For den som har vore kalv for ikkje så lenge sidan, hugsar vel at varslinga av kontrollar kan gjerast på veldig mange måtar, ikkje berre gjennom Safedrive og slikt som no er ute på høyring.

Haldningsskapande arbeid, kontrollar, konsekvensar av rusrelatert køyring som ein del av føraropplæringa, tekniske hjelpemiddel som alkoholås, der ein tek både førarkort og bil, er alle tiltak som bidrar, men det er openbert ikkje nok. Rus og trafikk går over fleire departementsområde – Samferdselsdepartementet, Helsedepartementet, Justisdepartementet, opplæring, barn og unge når det gjeld førebygging, og tidleg varsling for personar som er komne i faresona. Me kunne sikkert ha utvida denne lista, så eg vil gjerne vita: Korleis jobbar no statsråden på tvers med dei andre departementa?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:07:50]: Jeg er enig med representanten i at det må være et bredt utvalg av tiltak som skal nyttes for å redusere antall personer som kjører med rus i trafikken. Jeg redegjorde i mitt første innlegg for det som er det aller viktigste, nemlig et strengt lovverk, at man iverksetter tydelige sanksjoner når man begår lovbrudd. Men det jeg egentlig vil oppfordre representanten og Høyre til, er å titte nærmere på de forslagene som regjeringen nå har lansert. Det handler om, som representanten sa, at det må være oppdagelsesrisiko. Det er slik i dag at alle de kontrole-

ne som politiet har, rutinemessig også er ruskontroll. Da er det veldig enkel logikk å forstå at hvis vi har tjenester som varsler om det, vil personer som potensielt er ruset, kunne unngå å bli tatt.

Så er jeg enig i at disse varslingstjenestene også tilbyr varsling om andre hindringer i veien. Det er veldig positivt. Det har ikke regjeringen noen innsigelser mot, og jeg synes det må være mulig å distingvere mellom disse debattene, i den forstand at vi må være enige om det som går på å varsle om kontroller, enten det er fartskontroller eller ruskontroller, som det da også alltid er, og at det er en god ting å gå i en retning som skissert. Jeg vil altså oppfordre Høyre til å se nærmere på det forslaget. Det er et helt konkret grep, som vil kunne føre til at vi tar flere med rusatferd, og vil få luket dem ut av trafikken. Det vil også være preventivt, selvfølgelig.

Jeg er enig i at kampanjevirkosomhet er viktig. Derfor fortsetter man det arbeidet som pågår på det området. Det brukes penger til ulike trafikk sikkerhetsaktører. Ung i trafikken er en slik konkret aktør, som mottar penger for å jobbe med denne typen problematikk, og jeg har selv hatt gleden av å være med ut på aktiviteter de har hatt. Så selvfølgelig handler det også om bevisstgjøring, kampanjer og holdninger, men jeg tror jeg igjen vil peke tilbake på at kontrollsporet, regelverksinnretning og muligheten for å bli tatt vil være det som fører til at vi får luket flest mulig av dem som er potensielt farlige sjåfører, ut av trafikken. Når det gjelder rus, høy fart, uoppmerksomhet og manglende bruk av sikkerhetsutstyr, er det slik at hadde vi fått luket dette ut av atferden til folk, hadde antall ulykker gått dramatisk ned, og her finnes det gode tiltak som vi kan benytte oss av.

Så kan jeg bare nevne en ting til. Det er et mindre tiltak, men det viser at regjeringen har vært interessert i å gjøre regulerende grep: Min forgjenger påbegynte dette arbeidet når det gjaldt elsparkesykler. Vi gjorde også grep når det gjaldt promillekjøring og elsparkesykler, som har bidratt til at vi har redusert den typen ulykker i trafikken. Her er det fortsatt en del å gå på, men det er et konkret verktøy hvor vi har vært villige til å ta i bruk regulering for rett og slett å oppnå ønskede resultater.

Liv Kari Eskeland (H) [12:11:08]: Dette engasjerer! Det er viktig at me er kunnskapsbaserte når me går inn i denne diskusjonen. Dersom ein vert varsla om at det er ein kontroll på gang, kan det henda at det hindrar nokre i å setja seg i bilen og køyra, så ein skal heller ikkje sjå vekk frå det.

Det eg spurde om, var korleis ein jobbar på tvers av departementa. Det fekk eg ikkje svar på. Kanskje statsråden kan koma inn på det i avslutningsinnlegget sitt.

Me veit no at politikontrollar er nokre av dei mest kostnadseffektive trafikk sikkerheitstiltaka me har. Det

gjeld særleg politiets kontroll og handheving av fart, rus og anna trafikkarleg åtferd. Ved effektiv kontroll og handheving og synlegheit i trafikkbildet er politiets samla innsats vesentleg for å oppretthalda oppdagingsrisikoen og slik påverka trafikantanes åtferd. Utrykningspolitiet, UP, som er fagorganet, seier dette er viktig, og at det vert brukt effektivt.

I lys av dette er det sjølvstøtt interessant å drøfta korleis dei totale ressursane til politiet vert disponerte. Difor hadde det avslutningsvis vore interessant å få ei vurdering frå statsråden om kva han tenkjer om dei prioriteringane denne regjeringa har gjort. Det er brukt titals millio-nar på å oppretta nye lensmannskontor og på årleg drift av desse, mens ein forsterka innsats på trafiktkontrollar kunne gjeve ei markant betring av dødstala i trafikken.

Med dei svara me har fått her i dag, veit me at det er ein del på gang, men eg er ikkje veldig optimist med tanke på at regjeringa skal nå sine eigne mål, som legg til grunn ein ambisjon om at det innan 2030 maksimalt skal vera 350 drepne og hardt skadde i trafikken, derav maksimalt 50 drepne, og at det ikkje skal omkoma folk i trafikken i 2050. 2030 er fire og eit halvt år fram i tid, og då skal me altså ha ei halvering av talet på drepne i trafikken. Det vart oppgjeve at 25 pst. av dei drepne i dag kan knytast til rus. Ein innsats på dette området vil utgjera ein stor andel, men det handlar om prioritering, det handlar om fokus, og det handlar om vilje til å ta grep.

Sjølvstøtt vil autonome køyretøy kunna hjelpe oss etter kvart, men det er ei stund til me er der. Inntil så skjer, må me gjennom gode prioriteringar gjera det som verkar. No står me framfor ein ny sommarsesong. Me veit då at antalet som køyrer i ruspåverka tilstand, vil au-ka. Det hastar difor med å gjera meir av det som verkar. Eg ser fram til statsrådens forsterka innsats i så måte.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:14:20]: Jeg vil benytte anledningen til å takke representanten for debatten. Det er et viktig tema som egentlig hadde fortjent at enda flere hadde deltatt i debatten, men sånn er det nå.

Jeg kan si litt om det brede trafikksikkerhetsarbeidet. Jeg tror representanten kjenner godt til det, men i Norge har vi en trafikksikkerhetsmodell og et arbeid med trafikksikkerhet som er bredt. Det innbefatter et bredt samarbeid mellom politiet – og da selvfølgelig særleg UP – Statens vegvesen, som er statens aktør, og Trygg Trafikk, som representerer både fylkeskommuner og frivillig sektor, men også en rekke andre aktører i organisasjonslivet som jobber sammen med oss med å redusere antall ulykker. Den modellen er noe som vi har et bredt politisk eierskap til, og det er en modell som virker godt, for i Norge er vi jo veldig gode på trafikksikkerhetsarbeid. Selv om vi har ambisiøse mål og skal videre,

er vi blant de landene i verden som har absolutt lavest dødelighet i trafikken. Det betyr ikke at vi kan se på det som noen hvilepute, det betyr bare at det må være en inspirasjon til å gjøre enda mer framover.

Vi har lansert konkrete tiltak nå for rett og slett å komme videre, og vi tror, som representanten, at det er nødvendig med flere konkrete grep. I mitt åpningsinnlegg nevnte jeg dette med å inndra biler, som partiet Høyre helt riktig sammen med Fremskrittspartiet var tidlig ute med å foreslå. Det syntes vi var en god idé. Vi utredet det, det ligger nå ute på høring, og det er også koblet til rusbruk og promille. Det tror jeg er et nyttig tiltak, det vil være avskrekkende i sin form, og det vil sannsynligvis bidra.

Til dette konkrete forslaget om å fjerne muligheten til å varsle politikontroller: Jeg tror bare jeg må understreke hvor viktig det er. Representanten tar nok feil når hun sier at man da ikke vil – jeg holdt på å si – sette seg inn i bilen, for poenget er at man blir varslet når man er i bilen. Da har man altså allerede satt seg inn i bilen i rusrelatert tilstand, for å si det på den måten. Det er altså veldig viktig at vi står sammen om at det å varsle politikontroller, som også innbefatter ruskontroller, ikke er en god ting.

Jeg er enig i at det å varsle andre typer hindringer i veien er bra for trafikksikkerheten, og det må man absolutt fortsette med, så jeg vil oppfordre Høyre til å være med oss i det arbeidet. I tillegg ser vi nå også på å gjøre justeringer på regelverket knyttet til mobilbruk. Dette er på utsiden av rustematikken, men det handler selvfølgelig om trafikksikkerhet.

Vi må altså skru på mange verktøy og mange virkemidler samtidig. Da vil vi kunne nærme oss det ambisiøse målet vi har satt oss sammen, men da må vi også være villige til å gjøre regulerende tiltak.

Presidenten [12:17:09]: Dermed er debatten i sak nr. 8 omme.

Dermed er dagens kart ferdig debattert, og i tråd med annonsert dagsorden ringes det til votering kl. 15. Nå blir det pause i stortingsmøtet.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 12.17.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 15.

President: Nils T. Bjørke

Votering

Presidenten [15:02:53]: Stortinget går då til votering. Me startar med dei resterande sakene frå Stortingets møte tysdag den 18. mars, dagsorden nr. 59.

Votering i sak nr. 15, debattert 18. mars 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Sandra Bruflot, Anne Kristine Linnestad og Charlotte Spurkeland om en gjennomgang av kommunesektorens oppgaver og tilskudd (Innst. 163 S (2024–2025), jf. Dokument 8:38 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Mudassar Kapur på vegner av Høgre og Senterpartiet
- forslag nr. 2, frå Heidi Greni på vegner av Senterpartiet og Framstegspartiet

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Senterpartiet og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av kommunenes byråkrati og rapporteringsregime med mål om å redusere dette.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Fremskrittspartiet vart med 65 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.28)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere områdegjennomgangen av øremerkede tilskudd til kommunesektoren og komme tilbake til Stortinget med forslag om å innlemme flere tilskudd i kommunerammen.»

Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre og Senterpartiet vart med 53 mot 47 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.47)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :**I**

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at flere kommuner kan gjennomføre forsøk med nye måter å løse sine oppgaver på etter forsøks-/frikommuneprinsippet.

Presidenten: Bak tilrådinga står Arbeidarpartiet, Høgre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til tilrådinga.

Framstegspartiet, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 79 mot 18 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.15)

Vidare var tilrådd:

II

Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å gjennomgå kommunesektorens oppgaver, med sikte på at kommunene kan løse oppgaver mer effektivt, tiltrekke seg nødvendig kompetanse og øke det lokale handlingsrommet, slik at kommuner og fylkeskommuner får økt frihet til å prioritere og sikre innbyggernes rettigheter og tjenester av høy kvalitet. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Bak tilrådinga står Arbeidarpartiet, Høgre og Senterpartiet.

Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til tilrådinga.

Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 86 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.41)

Votering i sak nr. 16, debattert 18. mars 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (tilpasninger som følge av nye SIS-forordninger mv.) (Innst. 162 L (2024–2025), jf. Prop. 32 L (2024–2025))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (tilpasninger som følge av nye SIS-forordninger mv.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 66 første ledd bokstav a skal lyde:

- a. når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller grenseloven, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven, eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som *pålegger en utreiseplikt*, jf. § 90,

§ 66 annet ledd skal lyde:

Med mindre det vil være et uforholdsmessig tiltak, jf. § 70, skal en utlending uten oppholdstillatelse utvises

- a. når utlendingen ikke har *overholdt utreisefristen* gitt i medhold av § 90 a, eller
- b. når utlendingen ikke er gitt en utreisefrist
 1. fordi det er *konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtaket*, jf. § 90 a første ledd bokstav a og § 106 d,
 2. fordi en søknad er avslått som åpenbart grunnløs, eller som følge av vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger, jf. § 90 a første ledd bokstav b,
 3. fordi utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden *etter § 90 a første ledd bokstav c*, eller
 4. fordi utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser *etter § 129 femte ledd*.

§ 71 skal lyde:

§ 71 *Utvisningens virkning og varighet*

Enhver gyldig tillatelse til opphold i riket opphører å gjelde når et vedtak om utvisning er endelig. Kongen kan gi forskrift om virkningen av et vedtak om utvisning for søknader om oppholdstillatelse som ikke er avgjort på utvisningstidspunktet.

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket eller Schengen- og EU-området. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for kortere tidsrom enn ett år.

Innreiseforbudet løper fra det tidspunktet utlendingen forlater området utreiseplikten gjelder etter § 90 første ledd. Dersom vedtaket ikke pålegger en utreiseplikt, løper innreiseforbudet fra tidspunktet for førstinstansens vedtak.

Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det. Dersom særskilte omstendigheter foreligger, kan den utviste etter søknad få adgang til riket for kortvarig besøk selv om innreiseforbudet ikke oppheves, men som regel ikke før to år er gått fra utreisen.

Kongen kan gi forskrift om virkningen og varigheten av utvisningen.

§ 76 annet ledd annet punktum skal lyde:

Departementet kan heller ikke instruere Utlendingsnemnda om lovtolkning eller skjønnsutøvelse i andre saker enn saker om returtilskudd etter § 90 g.

§ 84 b første ledd første punktum skal lyde:

Ansatte som utfører arbeid eller tjeneste i mottak, skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om en beboer til bruk i sak etter loven her, herunder iverksetting av vedtak som *pålegger en utreiseplikt*, jf. § 90.

§ 90 skal lyde:

§ 90 *Utreiseplikt*

Vedtak som pålegger en utreiseplikt, innebærer at utlendingen skal forlate riket eller Schengen- og EU-området.

Dersom utlendingen pålegges utreiseplikt fra Schengen- og EU-området, skal utreise skje til

- a. utlendingens opprinnelsesland,
- b. et transittland i samsvar med fellesskapsavtaler eller bilaterale avtaler om tilbaketaking eller andre ordninger, eller
- c. et annet tredjeland etter utlendingens ønske, og som vil ta imot vedkommende.

Utreise kan likevel skje til et annet land, dersom utlendingen bortvises eller utvises ved Schengenyttergrensen eller på grunn av ilagt straff etter andre bestemmelser enn § 108 annet ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om utreiseplikt og hvilket land utreise skal skje til.

§ 90 a skal lyde:

§ 90 a *Utreisefrist*

Utlendingen skal gis en frist på mellom sju og tretti dager til å overholde utreiseplikten. Dersom det anses nødvendig, kan det settes en lengre frist. Det kan settes en kortere frist enn sju dager eller unnlates å gi en utreisefrist når

- a. det er *konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtaket*, jf. § 106 d
- b. en søknad er avslått som åpenbart grunnløs eller som følge av vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger
- c. utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden
- d. utlendingen omfattes av § 32
- e. utlendingen bortvises eller utvises ved Schengenyttergrensen
- f. utlendingen utvises etter § 66 første ledd bokstav b, c, e eller g, § 66 annet ledd, § 67 eller § 68.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om fastsettelse av utreisefrist.

Nye §§ 90 b til 90 f skal lyde:

§ 90 b *Utreiseplikt og utreisefrist for utlendinger med oppholdstillatelse eller annet grunnlag for opphold i en Schengen- eller EU-medlemsstat*

Før utlendingsmyndighetene pålegger en utlending som har oppholdstillatelse eller annet grunnlag for opphold i en Schengen- eller EU-medlemsstat, en utreiseplikt fra Schengen- og EU-området, skal utlendingen gis mulighet til å begi seg til denne medlemsstaten ved at utlendingsmyndighetene pålegger vedkommende å forlate riket umiddelbart. Dette gjelder likevel ikke dersom hensynet til nasjonal sikkerhet eller offentlig orden påkrever utreise fra Schengen- og EU-området.

Plikten til å gi utlendingen en mulighet til å begi seg til den medlemsstaten vedkommende har lovlig opphold i etter første ledd, gjelder ikke dersom utlendingen bortvises eller utvises ved Schengenyttergrensen eller på grunn av ilagt straff etter andre bestemmelser enn § 108 annet ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om utreiseplikt og utreisefrist for utlendinger med oppholdstillatelse eller annet grunnlag for opphold i en Schengen- eller EU-medlemsstat.

§ 90 c *Tidspunktet for iverksetting av vedtak*

Vedtak om bortvisning eller utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse eller oppholdsrett etter kapittel 13, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, kan iverksettes straks. *Det samme gjelder vedtak om bortvisning eller utvisning av en utlending med oppholdsrett etter § 111.*

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse eller søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 61 sjette eller sjuende ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket har kommet frem til utlendingen. *Dersom søknaden anses åpenbart grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og Utlendingsdirektoratet har tatt stilling til en eventuell begjæring.*

Vedtak om å nekte realitetsbehandling etter § 32 første ledd bokstav a, c eller d eller femte ledd, kan iverksettes straks. Dersom det ikke er åpenbart at søknaden bør nektes *realitetsbehandlet*, skal utlendingen gis en frist til å begjære utsatt iverksetting. Vedtaket kan ikke iverksettes før denne fristen er utløpt, eller Utlendingsdirektoratet har tatt stilling til begjæringen. Er søknaden nektet realitetsbehandlet etter § 32 første ledd bokstav b, jf. fjerde ledd, og utlendingen har begjært utsatt iverksetting, kan vedtaket ikke iverksettes før Utlendings-

dingsnemnda har tatt stilling til begjæringen eller behandlet klagen på vedtaket.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 61 sjette eller sjuende ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 63 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg rett til beskyttelse, jf. § 28, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- søknaden om opphold er nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32
- søkeren tidligere har fått avslag på søknad om beskyttelse i et annet land, eller
- vilkårene for opphold etter §§ 28 eller 73 åpenbart ikke er oppfylt.

Dersom en utlending påberoper seg omstendigheter som nevnt i § 28 på tidspunktet for iverksetting av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90, og det ikke fremgår at det allerede er tatt standpunkt til de påberopte forholdene, skal politiet forelegge spørsmålet om utsatt iverksetting for den myndigheten som har truffet vedtaket.

Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

§ 90 d *Instruksjonsadgang om utsatt iverksetting*

Utlendingsnemnda kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av vedtak fra nemnda som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90. Det samme gjelder vedtak fra direktoratet som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90, på nemndas saksområde.

Utlendingsdirektoratet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av vedtak fra direktoratet som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90.

Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

§ 90 e *Uttransportering*

Politiet kan uttransportere en utlending som er pålagt en utreiseplikt, dersom utlendingen ikke overholder utrei-

sefristen, utreisefrist ikke er gitt, eller det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen ikke vil overholde utreisefristen. Politiet kan ikke med tvang uttransportere en utlending som er pålagt utreiseplikt fra riket etter § 90 b.

Uttransportering skal skje til det området som følger av vedtaket, jf. § 90.

Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette.

Tvungen utsendelse av en enslig mindreårig skal bare skje til et familiemedlem, en utnevnt verge eller til et annet forsvarlig omsorgstilbud.

Kongen kan gi forskrift om uttransportering av utlendinger som er pålagt en utreiseplikt.

§ 90 f Registrering i SIS

Melding om retur, jf. returforordningen artikkel 3, skal registreres i SIS etter reglene i returforordningen, jf. SIS-loven § 1 nr. 3, dersom det treffes et vedtak som pålegger en utreiseplikt fra Schengen- og EU-området, jf. § 90.

Melding om nektet innreise og opphold, jf. grensekontrollforordningen artikkel 24, skal registreres i SIS etter reglene i grensekontrollforordningen, jf. SIS-loven § 1 nr. 2, dersom

- a. det treffes et vedtak som innebærer nektelse av innreise og opphold fordi utlendingen anses for å utgjøre en trussel mot offentlig orden, offentlig sikkerhet eller nasjonal sikkerhet
- b. det treffes et vedtak om utvisning som pålegger en utreiseplikt fra Schengen- og EU-området, jf. § 90.

Dersom et vedtak som nevnt i første og annet ledd gjelder en utlending med gyldig oppholdstillatelse eller gyldig visum for langvarig opphold utstedt av en Schengen- eller EU-medlemsstat, skal det gjennomføres konsultasjon, jf. returforordningen artikkel 10 og grensekontrollforordningen artikkel 28, før det kan registreres en melding i SIS. Medlemsstaten utlendingen har lovlig opphold i, skal da vurdere om det er grunnlag for tilbakekall. Dersom utlendingens lovlige opphold opprettholdes, skal det ikke registreres melding i SIS.

Nåværende § 90 a blir ny § 90 g.

§ 99 annet ledd første punktum skal lyde:

Det kan anvendes tvangsmidler for å sikre iverksettingen av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90.

§ 104 annet ledd annet punktum skal lyde:

Dette gjelder også under behandlingen av en sak som kan føre til et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90.

§ 105 første ledd bokstav b første punktum skal lyde:

- b. det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90.

§ 106 første ledd bokstav b første punktum skal lyde:

- b. det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90.

§ 106 første ledd bokstav d første punktum skal lyde:

- d. det er truffet vedtak om utvisning og vedtaket er endelig eller det er ikke gitt utsatt iverksettelse i forbindelse med klage, jf. § 90 c.

§ 106 a femte ledd bokstav a skal lyde:

- a. en utlending som er utvist, og ikke er gitt utreisefrist i medhold av § 90 a, pågripes ved løslatelse fra soning av dom,

§ 106 d første ledd bokstav a skal lyde:

- a. utlendingen har unndratt seg iverksetting av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90, herunder ikke overholdt en utreisefrist,

§ 106 d første ledd bokstav b skal lyde:

- b. utlendingen uttrykkelig har motsatt seg en utreiseplikt, jf. § 90,

§ 106 d første ledd bokstav l skal lyde:

- l. utlendingens søknad om oppholdstillatelse er avslått som åpenbart grunnløs, jf. § 90 a første ledd bokstav b.

§ 107 fjerde ledd innledningen skal lyde:

Når det er nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90, kan politiet

§ 107 femte ledd innledningen skal lyde:

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting av et vedtak som pålegger en utreiseplikt, jf. § 90, og andre, mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

I § 108 annet ledd bokstav a erstattes henvisningen til § 90 sjette ledd med § 90 a.

§ 108 tredje ledd bokstav e skal lyde:

- e. forsettlig eller uaktsomt reiser inn i Norge i strid med et innreiseforbud etter § 71 annet ledd eller § 124 første ledd. Overtrедelsen straffes likevel bare med bot, med mindre vedkommende er utvist på grunn av ilagt straff etter andre bestemmelser enn annet ledd,

utreise fra *Schengen- og EU-området* har funnet sted eller returprosedyrer er anvendt uten at utreise fra *Schengen- og EU-området* har funnet sted,

§ 129 femte ledd skal lyde:

Dersom utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, kan det settes en kortere utreisefrist enn sju dager, *jf. § 90 a første ledd*, og det kan besluttes at vedtaket skal iverksettes straks, *jf. § 90 c*.

§ 130 første ledd bokstav b skal lyde:

b. ikke har innrettet seg etter et vedtak som pålegger en utreiseplikt, *jf. § 90*, eller tvangsretur for øvrig ikke lar seg gjennomføre.

II

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de ulike bestemmelsene skal begynne å gjelde til ulik tid.
2. Kongen kan fastsette overgangsregler.

Presidenten: Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 86 mot 11 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 15.05.07)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
900		Nærings- og fiskeridepartementet	
	32	(Ny) Nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen, kan overføres, bevilges med	454 000 000
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, reduseres med.....	227 000 000

Fullmakt

II

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2025 under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 32 Nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen kan inngå avtale med Space Norway AS om etablering av nytt sjøfibersamband til Svalbard og

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 88 mot 11 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 15.05.26)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Stortinget voterer så over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 25. mars 2025

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 37.

Det ligg ikkje føre noko forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godteke ved andre gongs behandling og vert å sende Kongen i samsvar med Grunnlova.

Votering i sak nr. 2, debattert 25. mars 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2025 under Nærings- og fiskeridepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen) (Innst. 174 S (2024–2025), jf. Prop. 47 S (2024–2025))

Jan Mayen, innenfor en kostnadsramme på 2 835 mill. kroner. Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår. Samlede utbetalinger og gjenstående forpliktelser skal til enhver tid holdes innenfor den vedtatte kostnadsrammen for prosjektet. Kostnadsrammen er i prisnivå per 1. februar 2025. Nærings- og fiskeridepartementet gis fullmakt til å pris- og valutajustere kostnadsrammen i senere år.

III

Nærings- og fiskeridepartementet gis fullmakt til å gjøre utbetalinger ut over bevilgningen for 2025, innenfor kostnadsrammen på 2 835 mill. kroner.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3, debattert 25. mars 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson og Sofie Marhaug om opprettelse av et statlig mineralselskap (Innst. 171 S (2024–2025), jf. Dokument 8:50 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det sett fram ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 2, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 3, frå Erling Sande på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslag nr. 4, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Senterpartiet og Framstegspartiet
- forslag nr. 5, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 6, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
- forslaga nr. 7–9, frå Bengt Rune Strifeldt på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 10, frå Sveinung Stensland på vegner av Høgre

Det vert votert over forslag nr. 8, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendig finansiering på 100 mill. kroner til forskning og utvikling når det gjelder håndtering av avgangsmasse ved utvinning av mineraler.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 88 mot 11 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.09)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 7 og 9, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en enklere og mer samordnet konsesjonsbehandling for mineralutvinning i Fastlands-Norge.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å øke bevilgningen til Norges geologiske undersøkelse (NGU) for å kartlegge mineralressursene i Norge.»

Venstre har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 82 mot 16 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.27)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 6, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at et statlig mineralselskap får i oppdrag å drive letevirsomhet og utvinne mineralforekomsten på Fensfeltet. Utvinningen skal skje på en økologisk bærekraftig måte som sikrer minst mulig tap av matjord og natur, og som sikrer fellesskapet inntekter og verdiskaping lokalt i Nome kommune og i regionen.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 87 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.47)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 5, frå Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om etablering av et statlig mineralfond etter finsk modell.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 86 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.02)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Senterpartiet og Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene kan sitte igjen med en større del av verdiskapingen knyttet til mineralvirksomhet, og herunder vurdere om produksjonsavgift kan være hensiktsmessig for at kommunene skal ha insentiv til å legge til rette for mer virksomhet.»

Venstre har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Framstegspartiet vart med 67 mot 32 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.18)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et statlig mineralselskap for å sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige mineralressurser og verdiskaping for fellesskapet.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 69 mot 30 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.34)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere et pålegg om at mineralselskaper må etablere et individuelt miljøfond. Avsetning av midler skal inn på en sperret konto for å sikre overdekning og beplantning av deponi under gruvedriften og etter at den har opphørt.»

Venstre har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 69 mot 31 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.52)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å styrke veiledningsfunksjonen til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF).»

Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 59 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.11)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 10, frå Høgre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene kan sitte igjen med en større del av verdiskapingen knyttet til mineralvirksomhet.»

Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre har varsla støtte til forslaget.

Senterpartiet og Framstegspartiet har varsla subsidiær støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at 91 representantar hadde røysta for forslaget frå Høgre og 2 representantar hadde røysta imot.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.29)

Presidenten: Fleire har varsla at dei røysta feil, og me tek voteringa på nytt.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre vart vedteke med 98 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.29)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen se på muligheten for økt nordisk samarbeid om utvinning og foredling av mineraler og forskning og utvikling for å begrense miljøutfordringene.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4, debattert 25. mars 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap) (Innst. 173 L (2024–2025), jf. Prop. 45 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Rasmus Hansson sett fram eit forslag på vegner av Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede krav om at alle fiskeredskaper innen 2030 skal utstyres med teknologi som gjør redskapene lettere å finne og identifisere.»

Sosialistisk Venstreparti og Venstre har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne vart med 85 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.15)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i havressurslova (hjemmel for Fiskeridirektoratet til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap)

I

I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser gjøres følgende endringer:

§ 46 femte ledd skal lyde:

Når eigaren ikkje kan identifiserast, kan Fiskeridirektoratet og Kystvakta beslaglegge fiskereiskapar som ikkje oppfyller krava til merking fastsette i eller i medhald av lova her. Kystvakta kan levere beslaglagd reiskap til Fiskeridirektoratet når eigaren ikkje kan identifiserast. Melder ikkje eigaren seg innan ein månad etter beslaglegginga, kan Fiskeridirektoratet destruere eller avhende reiskapen. Reiskapen kan leverast til politiet for avhending. Departementet kan fastsetje forskrift om gjennomføring av beslag, destruering og avhending etter paragrafen her.

Nåværende § 46 femte og sjette ledd blir sjette og nytt syvende ledd.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 25. mars 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om bedre regulering av turistfisket (Innst. 170 S (2024–2025), jf. Dokument 8:49 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det sett fram fem forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
 - forslag nr. 4, frå Geir Jørgensen på vegner av Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne
 - forslag nr. 5, frå Geir Jørgensen på vegner av Raudt
- Det vert votert over forslag nr. 5, frå Raudt. Forslaget

lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere klare rammer for havdeling og arealtildeling i kystnære farvann, med vekt på å gi yrkesfiskere fortrinnsrett til havområdene.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Raudt vart med 94 mot 6 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.12)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer som gir kommunene hjemmel til å regulere turistfiskevirksomhet i sine kystnære farvann.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 91 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.27)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:49 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om bedre regulering av turistfisket – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslaga nr. 1–3, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forbud mot utførsel av fisk fra turistfiske av hensyn til bærekraftig ressursforvaltning og for å bekjempe økonomisk miljøkriminalitet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kommunene får tilgang til nødvendige verktøy for å kunne forvalte turistfisket i sine farvann på en effektiv måte.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Fiskeridirektoratet bistår kommunene med den nødvendige faglige støtten for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning av turistfisket.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga og forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart tilrådinga vedteken med 82 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.57)

Votering i sak nr. 6, debattert 25. mars 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om statsføretak (statsføretakslova) (Innst. 167 L (2024–2025), jf. Prop. 44 L (2024–2025))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om statsføretak (statsføretakslova)

I

Kapittel 1. Innleiande føresegner

§ 1-1 Formålet med lova

Lova skal leggje til rette for ei sakshandsaming som er tilpassa at statsføretak berre kan eigast av staten. Lova skal bidra til at statsføretak kan vareta samfunnsoppgdraget sitt eller verksemda si på ein effektiv måte.

§ 1-2 Verkeområdet til lova

Lova gjeld for føretak som staten eig aleine, og som Kongen har bestemt at lova skal gjelde for, jf. § 2-1.

§ 1-3 Partsstilling

Eit statsføretak har sjølv rettar og forpliktingar, er part i avtalar med private og offentlege styresmakter og har partsstilling overfor domstolane og styresmaktene.

§ 1-4 Kva ansvar staten har for forpliktingane til føretaket

(1) Staten heftar ikkje overfor kreditorane for forpliktingane til føretaket.

(2) Staten pliktar ikkje å gjere innskot i føretaket, eventuelt konkursbuet til føretaket, utover det som følger av stiftingsdokumentet eller vedtak om å forhøge innskotskapitalen.

§ 1-5 Konsern

(1) Eit morføretak utgjer saman med eitt eller fleire dotterselskap eit konsern.

(2) Eit statsføretak er eit morføretak om det på grunn av avtale eller som eigar av aksjar eller selskapspartar har bestemmande innverknad over eit selskap. Eit statsføretak skal alltid reknast for å ha bestemmande innverknad over eit selskap når føretaket

- a. eig så mange aksjar eller partar i eit selskap at dei representerer fleirtalet av røystene i selskapet, eller
- b. har rett til å velje eller avsetje eit fleirtal av medlemene i styret til selskapet.

(3) Eit selskap som står i eit forhold som nemnt i andre ledd til eit morføretak, er å rekne som eit dotterselskap.

(4) Ved berekninga av røysterettar og rettar til å velje eller avsetje styremedlemer skal rettar som morføretaket og dotterselskapa har, reknast med. Det same gjeld rettar som nokon som handlar i sitt eige namn har, men som gjer det for morføretaket eller eit dotterselskap si rekning.

§ 1-6 Forholdet til anna lovgiving

Forvaltningsloven gjeld ikkje for statsføretak. Statsansatteloven gjeld ikkje for tilsette i statsføretak.

§ 1-7 Om lova kan fråvikast

Føresegnene i lova kan ikkje fråvikast i vedtektene med mindre det motsette er særskilt fastsett i lova.

§ 1-8 Utarbeiding og forvaltning av dokumentasjon

(1) Dokumentasjon som statsføretakslova krev at ein utarbeider, skal utarbeidast og forvaltast slik at informasjon ikkje går tapt og dokumentasjonen er tryggja som informasjonskjelder for samtid og ettertid. Dokumentasjonen skal vere i ei form som kan lesast og bli forstått, og vere tilgjengeleg frå Noreg.

(2) Krav i denne lova om at meldingar m.m. skal vere skriftlege, står ikkje i vegen for å bruke digitale løysingar.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærare føresegner om oppbevaringstid for bestemte dokumenttypar, kva som er rekna som forsvarleg måte for utarbeiding og oppbevaring av dokument, og tryggningsnivået for signatur.

Kapittel 2. Stifting av statsføretak

§ 2-1 Vedtak om oppretting av statsføretaket

Kongen i statsråd gjer vedtak om oppretting av statsføretak og fastset kva departement som skal representere staten som eigar av føretaket. Vedtaket skal uttrykkeleg namngi føretaket som eit statsføretak som lova her skal gjelde for, jf. § 1-2.

§ 2-2 Stiftingsdokument

(1) Når det er gjort vedtak om å opprette statsføretaket, jf. § 2-1, skal departementet opprette eit datert og

signert stiftingsdokument som inneheld ei tilvising til vedtaket, og som dessutan i det minste oppgir kva departementet har vedteke om

- a. vedtektene til føretaket
- b. styret til føretaket, irekna kven som skal vere styreleiar
- c. revisor for føretaket
- d. eventuelt innskot i anna enn pengar, jf. § 2-4.

(2) Statsføretaket er rekna som stifta når stiftingsdokumentet er oppretta og signert.

§ 2-3 Minstekrav til og endring av vedtektene

(1) Vedtektene til statsføretaket skal minst opplyse om

- a. føretaksnamnet til statsføretaket
- b. verksemda til statsføretaket
- c. staten sitt innskot i statsføretaket
- d. kva saker som skal handsamast på det ordinære føretaksmøtet.

(2) Føretaksmøtet vedtek endringar i vedtektene.

§ 2-4 Innskot med andre egedelar enn pengar

Er innskotet frå staten andre formuesverdiar enn pengar, skal stiftingsdokumentet oppgi kva som skal skytast inn, og verdien av innskotet. Innskotet kan ikkje overførast til eit høgare beløp enn det blir anteke å kunne oppførast med i balansen til føretaket. Tidspunktet for verdsetjinga kan tidlegast vere fire veker før stiftinga av føretaket, jf. § 2-2. Ei stadfesting frå revisor om at innskotet ikkje er verdsett høgare enn tillate etter andre punktum, skal leggjast ved stiftingsdokumentet.

§ 2-5 Registrering i Føretaksregisteret

(1) Statsføretaket skal meldast til Føretaksregisteret innan tre månader etter at stiftingsdokumentet er signert.

(2) Før statsføretaket blir meldt til Føretaksregisteret, skal innskotet frå staten, jf. § 2-3 bokstav c, vere ytt fullt ut. Resultatet av teknisk bistand, forskings- og utviklingsarbeid m.m. skal òg vere stilt til rådvelde for statsføretaket. I meldinga til Føretaksregisteret skal det opplysast om at statsføretaket har fått innskotet. Dette skal stadfestast av revisor. Skal innskotet berre gjerast opp i pengar, kan stadfestinga gjerast av eit finansføretak, ein advokat eller ein statsautorisert rekneskapsfører.

(3) Er statsføretaket ikkje meldt til Føretaksregisteret innan fristen går ut, kan registreringa ikkje skje. Forpliktingane staten har etter stiftingsdokumentet, er da ikkje lenger bindande. Det same gjeld om registreringa blir nekta på grunn av feil som ikkje kan rettast.

§ 2-6 Rettar og forpliktingar før registreringa i Føretaksregisteret

(1) Før statsføretaket er registrert, kan føretaket sjølv ikkje erverve andre rettar og pådra seg andre forpliktingar overfor tredjepersonar enn dei som følger av stiftingsdokumentet eller av lov.

(2) For forpliktingar m.m. som er pådregne føretaket før registreringa, gjeld aksjeloven § 2-20 andre og tredje ledd tilsvarende.

Kapittel 3. Kapitalen til føretaket. Utdelingar frå føretaket

§ 3-1 Krav om forsvarleg eigenkapital og likviditet

Føretaket skal til kvar tid ha ein eigenkapital og ein likviditet som er forsvarleg ut frå risikoen ved og omfanget av verksemda i føretaket.

§ 3-2 Handleplikt ved tap av eigenkapital m.m.

(1) Reknar ein med at eigenkapitalen er lågare enn forsvarleg ut frå risikoen ved og omfanget av verksemda i statsføretaket, skal styret straks handsame saka og varsle departementet. Departementet skal innan rimeleg tid etter at det har motteke varselet, kalle inn til føretaksmøte. Styret skal gi føretaksmøtet ei utgreiing om den økonomiske stillinga til føretaket. Dersom statsføretaket ikkje har ein forsvarleg eigenkapital i samsvar med § 3-1, skal styret i føretaksmøtet foreslå tiltak for å rette på dette.

(2) Om styret ikkje finn grunnlag for å foreslå tiltak som nemnde i første ledd fjerde punktum, eller om slike tiltak ikkje lèt seg gjennomføre, skal styret foreslå å løyse opp føretaket.

§ 3-3 Forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling

(1) Etter at statsføretaket er registrert i Føretaksregisteret, kan føretaksmøtet vedta å auke innskotet frå staten ved innbetaling av ny kapital.

(2) Styret kan foreslå forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling. Styret skal grunngi eit slikt framlegg og gi ei kort utgreiing om forhold som ein må leggje vekt på når innskotet frå staten skal forhøgjast. Dersom føretaksmøtet ikkje skal handsame årsrekneskapen samtidig, skal utgreiinga også omfatte hendingar som har inntreft etter siste balansedag, og som er av vesentleg betydning for statsføretaket.

(3) Det skal gå fram av møteprotokollen kor mykje innskotet skal forhøgjast med. Er innskotet frå staten andre formuesverdiar enn pengar, skal protokollen oppgi kva staten skal skyte inn, og verdien av innskotet. Innskotet kan ikkje overførast til eit høgare beløp enn det blir anteke å kunne oppførast med i balansen til føretaket. Styret skal sørge for å utarbeide ei forklaring for

verdsetjinga, som minst opplyser om dei prinsippa ein har følgd ved vurderinga av dei verdiane føretaket skal overta. Tidspunktet for verdsetjinga kan tidlegast vere fire veker før vedtaket til føretaksmøtet. Ei stadfesting frå revisor om at innskotet ikkje er verdsett høgare enn det tredje punktum tillet, skal følge som vedlegg til protokollen.

§ 3-4 Registrering av forhøgning av innskotskapitalen i Føretaksregisteret

(1) Vedtaket om å forhøge innskotskapitalen skal meldast til Føretaksregisteret innan tre månader etter at føretaksmøtet har gjort vedtaket. Er forhøginga ikkje meld til Føretaksregisteret innan fristen har gått ut, kan ho ikkje registrerast. Forplikinga staten har til å gjere innskotet, er da ikkje lenger bindande. Det same gjeld om registreringa blir nekta på grunn av feil som ein ikkje kan rette.

(2) Før forhøginga av innskotskapitalen blir meld til Føretaksregisteret, skal innskotet vere ytt fullt ut. § 2-5 andre ledd andre til femte punktum gjeld tilsvarande.

(3) Forhøginga er å rekne som gjennomført når ho er registrert i Føretaksregisteret.

§ 3-5 Forhøgning av innskotskapitalen utan nyinnbetaling

(1) Føretaksmøtet kan vedta å forhøge innskotet frå staten i statsføretaket ved å overføre frå midlane statsføretaket kan nytte til utdeling av utbyte etter § 3-8, til innskotskapitalen. Det skal gå fram av møteprotokollen kor mykje innskotet skal forhøgjast med.

(2) Forhøginga av innskotskapitalen skal meldast til Føretaksregisteret. Forhøginga er å rekne som gjennomført når ho er registrert i Føretaksregisteret.

§ 3-6 Utdelingar frå føretaket m.m.

(1) Utdeling av midlar frå føretaket til staten som eigar kan berre skje etter reglane om utbyte, nedsetjing av innskotskapitalen til staten, fusjon eller fisjon av føretaket og tilbakebetaling etter oppløysing.

(2) Som utdeling reknar ein alle former for overføring av verdiar som direkte eller indirekte kjem staten som eigar av føretaket til gode. Verdien skal bereknast etter balanseført verdi.

(3) Departementet kan i forskrift fastsetje at ein annan verdi kan leggjast til grunn for ei nærare angitt utdeling.

§ 3-7 Ulovlege utdelingar

Er det utdelt midlar frå føretaket i strid med føresegnene i lova, skal staten eller andre som har teke imot utdeling, føre tilbake det som er motteke.

§ 3-8 Utbyte

Føretaket kan berre dele ut utbyte så langt det etter utdelinga har att netto egedelar som gir dekning for innskotskapitalen til føretaket. Berekninga skal gjerast på grunnlag av balansen i den siste godkjende årsrekneskapen til føretaket, men det er den registrerte innskotskapitalen på vedtakstidspunktet som skal leggjast til grunn. Aksjeloven § 8-1 tredje og fjerde ledd gjeld tilsvarande.

§ 3-9 Vedtak om utbyte

Føretaksmøtet gjer vedtak om utdeling av utbyte etter at styret har gjort framlegg om utdeling eller annan bruk av overskot. Føretaksmøtet er ikkje bunde av framlegget frå styret om utdeling av utbyte.

§ 3-10 Nedsetjing av innskotskapitalen

(1) Føretaksmøtet kan vedta å setje ned innskotskapitalen til staten. Det beløpet innskotskapitalen skal setjast ned med, kan berre brukast til

- dekning av tap som ein ikkje kan dekkje på annan måte
- tilbakebetaling til staten
- overføring til fond.

(2) Det skal gå fram av møteprotokollen kor mykje innskotet skal setjast ned med, og kva det skal brukast til. Dersom det i samband med nedsetjinga skal skje utdelingar til staten med større beløp enn nedsetjingsbeløpet, skal dette høgare beløpet og korleis det skal dekjkast, gå fram av vedtaket til føretaksmøtet.

§ 3-11 Berekning av tap. Krav til egenkapital m.m.

(1) Ved berekninga av kva føretaket har i tap etter § 3-10 første ledd bokstav a, skal balansen i årsrekneskapen som sist vart godkjend, leggjast til grunn.

(2) Vedtak som nemnt i § 3-10 første ledd bokstav b og c kan ikkje gjelde større beløp enn at føretaket etter nedsetjinga har att netto egedelar som dekkjer innskotskapitalen til føretaket. Berekninga skal skje på grunnlag av balansen i årsrekneskapen som sist vart godkjend, men det er den registrerte innskotskapitalen på vedtakstidspunktet som skal leggjast til grunn. Aksjeloven § 8-1 tredje og fjerde ledd gjeld tilsvarande.

§ 3-12 Registrering av nedsetjing av innskotskapitalen i Føretaksregisteret m.m.

(1) Vedtaket om å setje ned innskotskapitalen skal meldast til Føretaksregisteret innan to månader etter at føretaksmøtet har gjort vedtaket. Er nedsetjinga ikkje meld til Føretaksregisteret innan fristen, fell nedsetjinga av innskotskapitalen bort.

(2) Aksjeloven §§ 12-5 og 12-6 om når nedsetjinga tek til å gjelde, gjeld tilsvarande.

§ 3-13 Avtalar mellom statsføretaket og medlemmer av leiinga i statsføretaket

(1) Føretaksmøtet skal godkjenne avtalar mellom føretaket og ein styremedlem eller dagleg leiar når yttinga til føretaket på det tidspunktet avtalen blir inngått, har ein verdi som er lik eller større enn to gonger grunnbeløpet i folketrygda. Det same gjeld avtalar mellom føretaket og

- a. ein nærstående til ein styremedlem eller dagleg leiar
- b. ein som handlar etter avtale med ein styremedlem eller dagleg leiar.

Ved vurderinga av kven som er nærstående etter andre punktum bokstav a, gjeld aksjeloven § 1-5 første ledd tilsvarende.

(2) Styret skal sørge for at avtalen blir greidd ut. Allmennaksjeloven § 3-14 gjeld tilsvarende.

(3) Ein avtale som er inngått i strid med første ledd, er ikkje bindande for føretaket om føretaket godtgjer at medkontrahenten forstod eller burde ha forstått at føretaksmøtet ikkje har godkjent avtalen. Utdeling etter ein avtale som ikkje bind føretaket etter første punktum, skal tilbakeførast. Aksjeloven § 3-7 andre ledd gjeld tilsvarende.

(4) Føresegnene i denne paragrafen gjeld ikkje

- a. avtale som blir inngått som ledd i den vanlege verksemda i føretaket, og som er grunna på vanlege forretningsmessige vilkår og prinsipp
- b. avtale om løn og godtgjersle til dagleg leiar og avtale som nemnd i § 5-9.

§ 3-14 Konserninterne transaksjonar

Aksjeloven § 3-9 første og andre ledd om konserninterne transaksjonar gjeld tilsvarende i konsern der eit statsføretak er morføretak, jf. § 1-5.

Kapittel 4. Føretaksmøtet

§ 4-1 Myndet til føretaksmøtet

Gjennom føretaksmøtet utøver departementet det øvste myndet i føretaket. Departementet kan ikkje utøve eigarmyndet i føretaket på annan måte enn i føretaksmøtet.

§ 4-2 Retten og plikta leiinga har til å delta i føretaksmøtet

(1) Styreleiar og dagleg leiar skal delta i føretaksmøtet. Ved gyldig forfall skal det peikast ut ein vara i staden. Andre styremedlemer kan delta i føretaksmøtet.

(2) Styremedlemer og dagleg leiar har rett til å uttale seg i føretaksmøtet.

§ 4-3 Ordinært føretaksmøte

(1) Innan seks månader etter utgangen av kvart rekneskapsår skal det haldast ordinært føretaksmøte.

(2) På det ordinære føretaksmøtet skal følgjande saker handsamast og vedtakast:

- a. godkjenning av årsrekneskapen og eventuell årsmelding, inklusive utdeling av utbytte
- b. andre saker som etter lova eller vedtektene høyrer under føretaksmøtet.

(3) Årsrekneskapen, årsmeldinga og revisjonsmeldinga skal leggjast ved innkallinga til det ordinære føretaksmøtet.

§ 4-4 Ekstraordinært føretaksmøte

(1) Departementet kan avgjere at det skal kallast inn til ekstraordinært føretaksmøte.

(2) Departementet skal kalle inn til ekstraordinært føretaksmøte dersom styret eller revisor skriftleg krev det for å få handsama eit bestemt angitt emne. Departementet skal sørge for at føretaksmøtet blir halde innan ein månad etter at kravet er sett fram.

§ 4-5 Mynde til å kalle inn til føretaksmøte og krav til innkallinga

(1) Departementet kallar inn til føretaksmøte ved skriftleg melding til alle styremedlemene, dagleg leiar og revisoren i føretaket.

(2) Innkallinga skal vere send seinast éi veke før møtet, om ikkje kortare varsel i særlege tilfelle er påtrengjande nødvendig.

(3) Innkallinga skal opplyse om tid og stad for møtet, om møteforma og eventuelt om framgangsmåten for å delta digitalt. I innkallinga skal dei sakene som skal handsamast i møtet, vere klart oppgitt. Framlegg om å endre vedtektene skal også gå klart fram av innkallinga.

(4) Føretaksmøtet kan ikkje gjere vedtak i andre saker enn dei som er oppgitt i innkallinga, med mindre alle styremedlemene og dagleg leiar samtykkjer i det.

§ 4-6 Opplysningsplikta til leiinga

(1) Departementet kan krevje at styremedlemer og dagleg leiar på føretaksmøtet gir tilgjengelege opplysningar om forhold som kan innverke på vurderinga av

- a. godkjenninga av årsrekneskapen og årsmeldinga
- b. saker som er presenterte for føretaksmøtet til avgjerd
- c. den økonomiske stillinga i føretaket, inklusive verksemda i andre selskap som føretaket deltek i, og andre saker som føretaksmøtet skal handsame, med mindre dei opplysningane som krevst, vil valde føretaket uforholdsmessig skade.

(2) Dersom leiinga må innhente opplysningar, slik at svar ikkje kan bli gitt på føretaksmøtet, skal leiinga

sende skriftleg svar til departementet innan to veker etter møtet.

§ 4-7 Møteleiing og protokoll

(1) Føretaksmøtet blir leidd av styreleiaren om ikkje departementet bestemmer at nokon annan skal leie møtet.

(2) Møteleiaren skal sørge for at det blir ført protokoll for føretaksmøtet. Avgjerda til føretaksmøtet og kven som deltok på møtet, skal gå fram av protokollen. Er nokon av styremedlemene eller dagleg leiar ueinige i avgjerda til føretaksmøtet, skal oppfatninga deira først inn i protokollen.

(3) Møteleiaren og ein annan person som blir vald blant møtedeltakarane, skal signere protokollen.

(4) Protokollen skal oppbevarast på forsvarleg vis i heile levetida til føretaket.

Kapittel 5. Styre og dagleg leiar

I. Krav om styre og dagleg leiar. Val av styre, tenestetid m.m.

§ 5-1 Samansetjinga av styret m.m.

(1) Føretaket skal ha eit styre med minst tre medlemmer. I føretak der dei tilsette har styrerepresentasjon, jf. § 5-3, skal styret ha minst fem medlemmer.

(2) Berre myndige personar kan vere styremedlemmer. Dagleg leiar kan ikkje vere medlem av styret.

(3) Føretaksmøtet vel styremedlemene, som også avgjer om det skal veljast varamedlemmer. Første punktum gjeld ikkje styremedlemmer som dei tilsette skal velje etter § 5-3.

(4) Føretaksmøtet vel styreleiar.

(5) Reglane i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjeld tilsvarende.

§ 5-2 Dagleg leiar

Føretaket skal ha ein dagleg leiar som styret tilset. Styret fastset løna til dagleg leiar og andre tilsetjingsvilkår. Vedtak om å seie opp eller gi avskil til dagleg leiar blir gjort av styret.

§ 5-3 Retten tilsette har til å velje styremedlemmer

(1) I føretak med fleire enn 30 tilsette kan eit fleirtal av dei tilsette krevje at ein styremedlem og ein observatør med varamedlemmer skal veljast av og blant dei tilsette.

(2) I føretak med fleire enn 50 tilsette kan eit fleirtal av dei tilsette krevje at inntil ein tredel og minst to av styremedlemene med varamedlemmer skal veljast av og blant dei tilsette.

(3) I føretak med fleire enn 200 tilsette skal dei tilsette velje éin styremedlem med varamedlem eller to ob-

servatørar med varamedlemmer i tillegg til den representasjonen som følger av andre ledd.

(4) Kongen kan gi forskrift om berekninga av talet på tilsette, inklusive om bruk av gjennomsnittstal. Kongen kan også gi forskrift om valet av styremedlemmer, inklusive om vilkår for røysterett og valførleik, om valmåten og om avgjerd ved tvistar om valet, og om bortfall av verv som styremedlem. Kongen kan i forskrifta eller ved enkeltvedtak gjere unntak frå første, andre eller tredje ledd.

§ 5-4 Retten tilsette har til å velje styremedlemmer i konsernforhold

(1) Når eit statsføretak er morføretak i eit konsern, kan konsernet inngå skriftleg avtale med eit fleirtal av dei tilsette i konsernet eller med éin eller fleire lokale fagforeiningar som representerer eit fleirtal av dei tilsette i konsernet, om at dei tilsette i konsernet ved at § 5-4 kjem i bruk, skal reknast som tilsette i føretaket.

(2) Når eit statsføretak er morføretak i eit konsern, og det ikkje er inngått avtale etter første ledd, kan Kongen etter søknad frå konsernet, eit fleirtal av dei tilsette i konsernet eller éin eller fleire lokale fagforeiningar som representerer eit fleirtal av dei tilsette i konsernet, bestemme at ved bruken av § 5-3 skal dei tilsette i konsernet reknast som tilsette i føretaket.

(3) Første og andre ledd gjeld tilsvarende når eit statsføretak tilhøyrrer ei gruppe av føretak som er knytte saman gjennom ei felles leiing.

(4) Kongen kan ved enkeltvedtak eller i forskrift bestemme at paragrafen her skal gjelde for delar av eit konsern eller ei slik gruppe.

§ 5-5 Tenestetida til styremedlemmer

(1) Styremedlemmer tenestegjer i to år. Vedtektene kan fastsetje ei kortare eller lengre tenestetid, men ikkje lengre tid enn fire år. Ved suppleringsval kan vedtektene fastsetje kortare tenestetid.

(2) Tenestetida blir rekna frå valet når ikkje noko anna er bestemt. Ho stansar ved avslutninga av det ordinære føretaksmøtet i det året tenestetida går ut, dersom ikkje noko anna er bestemt.

(3) Sjølv om tenestetida er ute, skal styremedlemmen bli ståande i vervet inntil ein ny medlem er vald.

(4) Første og andre ledd gjeld ikkje styremedlemmer som er valde etter § 5-3, jf. § 5-4.

§ 5-6 Avgang og avsetjing før tenestetida tek slutt

(1) Ein styremedlem har rett til å gå av før tenestetida er ute. Styret og departementet skal ha rimeleg førehandsvarsel.

(2) Føretaksmøtet kan når som helst gjere vedtak om å avsetje ein styremedlem. Dette gjeld likevel ikkje ein styremedlem som er vald etter § 5-3, jf. § 5-4.

§ 5-7 *Suppleringsval*

Blir vervet for ein styremedlem avslutta før tenestetida er ute, skal resten av styret varsle føretaksmøtet om at styrevervet har opphøyr. Dersom det ikkje finst varamedlem, skal føretaksmøtet velje ein ny styremedlem for resten av tenestetida. Det same gjeld om ein styremedlem blir fråteken rettsleg handleevne eller blir sett i konkurskarantene etter konkursloven §§ 142 og 143. Val av ny styremedlem kan utsetjast til neste ordinære føretaksmøte dersom styret framleis er vedtaksført.

§ 5-8 *Varamedlemmer og observatørar*

Føresegnene i lova her om styremedlemmer gjeld tilsvarende for varamedlemmer og observatørar så langt dei passar.

§ 5-9 *Godtgjersle*

Føretaksmøtet fastset godtgjersle til styremedlemmer, varamedlemmer og observatørar. Ved konkurs fell retten til godtgjersle bort frå konkursopninga.

II. Oppgåvene til leiinga, sakshandsaming m.m.

§ 5-10 *Forvaltninga av føretaket*

(1) Forvaltninga av føretaket høyrer under styret. Styret skal sørge for forsvarleg organisering av verksemda.

(2) Styret skal fastsetje planar og budsjett for verksemda til føretaket. Styret kan også fastsetje retningslinjer for verksemda.

(3) Styret skal halde seg orientert om gjennomføringa av formålet og den økonomiske stillinga til føretaket. Styret pliktar å sjå til at verksemda, rekneskapen og formuesforvaltninga til føretaket blir kontrollert på forsvarleg vis.

(4) Styret set i verk dei undersøkingane det finn nødvendig for å kunne utføre oppgåvene sine. Styret skal setje i verk slike undersøkingar dersom éin eller fleire av styremedlemene krev det.

§ 5-11 *Særlege avgrensingar i myndet til styret m.m.*

(1) Før styret gjer vedtak i saker som ein reknar med kan ha vesentleg betydning for formålet til føretaket, eller som i vesentleg grad vil endre karakteren til verksemda, skal saka leggjast fram skriftleg for departementet. Vedtektene kan fastsetje nærare reglar om kva saker som skal leggjast fram for departementet etter første punktum.

(2) I vedtektene kan det fastsetjast reglar om høvet til og avgrensingar føretaket har for å ta opp lån og stille garantiar. For avtalar som er i strid med slike vedtektsføresegner, gjeld § 5-32.

(3) Styret kan ikkje utan samtykke frå føretaksmøtet inngå avtale om deltaking i eit selskap eller eit anna

samarbeidsforhold der føretaket har eit uavgrensa ansvar for dei samla forpliktingane den felles verksemda har, eller for delar av desse forpliktingane.

§ 5-12 *Tilsynsansvaret til styret*

(1) Styret skal føre tilsyn med den daglege leiinga og verksemda til føretaket elles.

(2) Styret kan fastsetje instruks for den daglege leiinga.

§ 5-13 *Dagleg leiing*

(1) Dagleg leiar står for den daglege leiinga av verksemda til føretaket og skal følge dei retningslinjene og pålegga styret har gitt.

(2) Den daglege leiinga omfattar ikkje saker som etter forholda til føretaket er av uvanleg art eller stor betydning.

(3) Dagleg leiar kan elles avgjere ei sak etter fullmakt frå styret i det enkelte tilfellet eller når det ikkje går å vente på vedtaket frå styret utan vesentleg ulempe for føretaket. Styret skal snarast underrettast om avgjerda.

(4) Dagleg leiar skal sørge for at rekneskapen til føretaket er i samsvar med lover og forskrifter, og at formuesforvaltninga er ordna på forsvarleg vis.

§ 5-14 *Pliktene dagleg leiar har overfor styret*

(1) Dagleg leiar skal minst kvar fjerde månad orientere styret om verksemda til føretaket, inklusive om gjennomføringa av formålet til føretaket og om stillinga og resultatutviklinga til føretaket.

(2) Styret kan til kvar tid krevje at dagleg leiar gir styret ei nærare utgreiing om bestemte saker. Slik utgreiing kan også den enkelte styremedlemen krevje.

§ 5-15 *Forholdet mellom dotterselskap og morføretak*

(1) Styret i eit dotterselskap har plikt til å gi styret i morselskapet opplysningar som er nødvendige for å vurdere stillinga til konsernet og resultatet av verksemda til konsernet.

(2) Morselskapet skal underrette styret i eit dotterselskap om forhold som kan ha betydning for konsernet som heilskap. Morselskapet skal også underrette styret i dotterselskapet om avgjerder som kan ha betydning for dotterselskapet, før morselskapet tar ei endeleg avgjerd.

§ 5-16 *Krav om gjelds- og konkurshandsaming*

(1) Krav om gjeldsforhandling eller konkursforhandling for føretaket kan berre setjast fram av styret.

(2) Under konkurshandsaming representerer styret føretaket som konkursskuldnar.

§ 5-17 *Sakshandsaminga til styret*

(1) Styret skal handsame saker i møte, med mindre styreleiaren finn at saka kan leggjast fram skriftleg eller

handsamast på annan måte. Handsamingsmåten skal vere forsvarleg.

(2) Styreleiaren skal sørgje for at styremedlemene om mogleg kan delta i ei samla handsaming av dei sakene som skal handsamast. Kvar styremedlem og dagleg leiar kan krevje at saka blir handsama i møte. Dersom ei sak skal handsamast i møte, bestemmer styreleiaren møteforma. Meir enn halvdelen av medlemene i styret kan likevel krevje at møtet blir halde som fysisk eller digitalt møte.

(3) Styreleiaren leier styrehandsaminga. Deltek verken styreleiaren eller varaleiaren, vel styret ein leiar for styrehandsaminga.

(4) Dagleg leiar har rett og plikt til å delta og til å uttale seg når styret handsamar saker, med mindre styret har bestemt anna i den enkelte saka.

§ 5-18 Krav om styrehandsaming m.m.

(1) Styreleiaren skal sørgje for handsaming av aktuelle saker som høyrer inn under styret.

(2) Styremedlemene og dagleg leiar kan krevje at styret handsamar bestemte saker.

§ 5-19 Førebuing av saker

(1) Dagleg leiar førebur saker som styret skal handsame, i samråd med styreleiaren.

(2) Ei sak skal førebuast og leggjast fram slik at styret har eit tilfredsstillande grunnlag for handsaminga.

§ 5-20 Varsel om styrehandsaming

Styrehandsaming skal varslast på tenleg måte og med nødvendig frist.

§ 5-21 Styreinstruks

(1) I føretak der dei tilsette har representasjon i styret, skal styret fastsetje ein styreinstruks som gir nærare reglar om arbeidet og sakshandsaminga til styret.

(2) Instruksen skal mellom anna innehalde reglar om kva saker styret skal handsame, kva arbeidsoppgåver dagleg leiar har, og kva plikter dagleg leiar har overfor styret. Instruksen skal også innehalde reglar for innkalling og møtehandsaming.

(3) Kongen kan gi forskrift om styreinstruks.

§ 5-22 Når styret kan gjere vedtak

(1) Styret kan gjere vedtak når meir enn halvdelen av medlemene er til stades eller deltek i styrehandsaminga, om ikkje strengare krav er fastsette i vedtektene.

(2) Styret kan likevel ikkje gjere vedtak utan at alle styremedlemene, om det er mogleg, er gitt høve til å delta i handsaminga av saka.

(3) Melder nokon forfall, og det finst varamedlem, skal varamedlemen innkallast.

§ 5-23 Alminnelege fleirtalskrav

(1) Eit styrevedtak krev at fleirtalet av dei styremedlemene som er med på handsaminga av ei sak, har røysta for. Ved likt røystetal gjeld det som møteleiaren har røysta for. Dei som har røysta for eit framlegg som inneber ei endring, må likevel alltid utgjere meir enn ein tredel av alle styremedlemene i føretaket.

(2) Strengare røystereglar kan fastsetjast i vedtektene.

§ 5-24 Fleirtalskrav ved val og tilsetjingar

(1) Ved val og tilsetjingar er den som får flest røyster, å rekne som vald eller tilsett. Styret kan på førehand bestemme at det skal haldast ny avrøysting dersom ingen får fleirtal av dei gitte røystene.

(2) Står røystetalet likt ved val av dagleg leiar, gjeld det som møteleiaren har røysta for.

(3) Strengare røystereglar kan fastsetjast i vedtektene.

§ 5-25 Inhabilitet

Ein styremedlem må ikkje delta i handsaminga eller ved avgjerda av spørsmål som har så mykje å seie for eigen del eller for nokon nærstående at medlemen må reknast for å ha framstående personleg eller økonomisk særinteresse i saka. Det same gjeld for dagleg leiar. Ak-sjeloven § 1-5 første ledd gjeld tilsvarande for kven som skal reknast som nærstående.

§ 5-26 Misbruk av posisjon i føretaket

(1) Styret og andre som etter §§ 5-29 til 5-31 representerer føretaket, må ikkje gjere noko som er eigna til å gi nokon ein urimeleg fordel til skade for føretaket.

(2) Styret og dagleg leiar skal ikkje rette seg etter vedtak av føretaksmøtet eller eit anna føretaksorgan dersom vedtaket strir mot lov eller mot vedtektene til føretaket.

§ 5-27 Forbod mot å ta imot gåver m.m.

(1) Dei som er tilsette eller har tillitsverv i føretaket, skal ikkje for seg eller andre ta imot gåver, provisjonar, tenester eller andre ytingar frå andre enn føretaket som er eigna til, eller av givaren meinte, å påverke handlingane deira for føretaket. Det same gjeld gåver m.m. som det er forbode å ta imot etter instruks frå føretaksmøtet eller styret.

(2) Gåver, tenester eller andre ytingar som er nemnde i første ledd, kan heller ikkje takast imot av ektefellen til vedkomande, av ein person som vedkomande lever saman med, eller av eit selskap der ein person som nemnd i første ledd, aleine eller samla har bestemmende innverknad over verksemda.

(3) Den som har teke imot ei yting i strid med forbodet i paragrafen her, pliktar å betale føretaket eit beløp som svarer til verdien av det som urettmessig er motteke.

§ 5-28 Styreprotokoll

(1) Det skal førast protokoll over styrehandsaminga. Protokollen skal minst opplyse om tid og stad, deltakrar, handsamingsmåte og vedtak frå styret. Det skal gå fram at sakshandsaminga oppfyller krava i § 5-22.

(2) Er ikkje vedtaket til styret einrøystes, skal protokollen opplyse om kven som har røysta for og imot. Når styremedlemer eller dagleg leiar ikkje er einige i eit vedtak, kan dei krevje å få oppfatninga si ført inn i protokollen.

(3) Alle medlemene som har delteke i styrehandsaminga, skal signere protokollen.

(4) Protokollen skal snarast, og seinast fjorten dagar etter at styreprotokollen er godkjend av styret, sendast til departementet.

(5) Protokollen skal oppbevarast på forsvarleg vis i heile levetida til føretaket.

III. Forholda til føretaket utetter

§ 5-29 Representasjon utetter

Styret representerer føretaket utetter og teiknar føretaksnamnet til føretaket.

§ 5-30 Fullmakt til å teikne føretaksnamnet til føretaket

(1) Styret kan gi styremedlemer eller dagleg leiar rett til å teikne føretaksnamnet til føretaket. Slik fullmakt kan fastsetjast i vedtektene, som også kan avgrense myndet styret har til å gi rett til å teikne føretaksnamnet til føretaket.

(2) Retten til å teikne føretaksnamnet til føretaket kan når som helst kallast tilbake. Styret kan kalle tilbake vedtektsfesta fullmakt når ein ikkje kan vente på vedtak frå føretaksmøtet utan å valde føretaket skade.

§ 5-31 Representasjonen til dagleg leiar utetter

Dagleg leiar representerer føretaket utetter i saker som inngår i den daglege leiinga.

§ 5-32 Overskriding av mynde

Har nokon som representerer føretaket utetter etter reglane i §§ 5-29 til 5-31, ved disposisjon på vegner av føretaket gått ut over myndet sitt, er disposisjonen ikkje bindande for føretaket når føretaket godtgjer at medkontrahenten forstod eller burde ha forstått at myndet vart overskride, og det ville vere uheiderleg å gjere disposisjonen gjeldande.

§ 5-33 Manglar ved val av styreleiar eller tilsetjing av dagleg leiar

Etter at val av styremedlem eller tilsetjing av dagleg leiar er registrert i Føretaksregisteret, kan manglar ved valet eller tilsetjinga ikkje påkallast overfor ein tredje-

part, med mindre føretaket godtgjer at tredjeparten kjente til mangelen.

Kapittel 6. Revisjon

I. Revisjon

§ 6-1 Føretaksrevisjon

(1) Eit statsføretak er revisjonspliktig etter revisorloven.

(2) Eit statsføretak skal ha minst éin statsautorisert revisor.

(3) Føretaksmøtet vel revisor og godkjenner også godtgjersla til revisor.

(4) I statsføretak som har plikt til å utarbeide berekraftsrapportering etter regnskapsloven § 2-3, skal revisor også attestere berekraftsrapporteringa. Føretaksmøtet kan i staden velje ein annan revisor eller ein uavhengig tilbydar av attestasjonstenester til å attestere berekraftsrapporteringa dersom det er tillate etter revisorloven § 1-3.

(5) Styret skal kvart år ha eit møte med revisor utan at dagleg leiar eller andre frå den daglege leiinga deltek. Aksjeloven § 7-5 a gjeld tilsvarande.

§ 6-2 Opphøyr av oppdraget til revisor. Nyval av revisor

Aksjeloven § 7-2 om opphøyr av oppdraget til revisor og § 7-3 første ledd om nyval av revisor gjeld tilsvarande.

§ 6-3 Revisjonsmelding

Revisor skal for kvart rekneskapsår gi ei revisjonsmelding til føretaksmøtet. Styret skal ha fått revisjonsmeldinga seinast to veker før det ordinære føretaksmøtet.

§ 6-4 Retten og plikta revisor har til å delta i føretaksmøtet

Revisor skal delta i føretaksmøtet når dei sakene som skal handsamast, er av ein slik art at dette må rekast som nødvendig. I tillegg har revisor rett til å delta i føretaksmøtet. Deltakinga kan skje digitalt, med mindre styret krev at revisor deltek fysisk.

II. Riksrevisjonens kontroll

§ 6-5 Riksrevisjonens kontroll

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltninga av interessene til staten og kan gjere undersøkingar m.m. i føretaket og dei heileigde dotterselskapa til føretaket etter lov om Riksrevisjonen.

Kapittel 7. Føretaksendringar m.m.

§ 7-1 Fusjon (samanslåing) med anna statsføretak

(1) Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsføretak (det overtakande føretaket) skal overta eigedelane, rettane og forpliktingane til eit anna statsføretak (det overdragande føretaket) som heilskap.

(2) Når det er gjort vedtak etter første ledd, skal styra i føretaka som skal slåast saman, utarbeide ein felles fusjonsplan. Fusjonen blir vedteken ved at føretaksmøta i føretaka godkjenner fusjonsplanen. Føresegnene i aksjeloven §§ 13-6, 13-9, 13-11 og 13-13 til 13-17 gjeld tilsvarende så langt dei passar.

§ 7-2 Fisjon (deling) av statsføretak

(1) Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsføretak (det overdragande føretaket) skal

- a. fordele eigedelane, rettane og forpliktingane sine på føretaket sjølv og eitt eller fleire overtakande statsføretak, eller
- b. fordele eigedelane, rettane og forpliktingane sine på to eller fleire overtakande statsføretak.

(2) Styret i det overdragande føretaket skal utarbeide ein fisjonsplan. Aksjeloven §§ 13-6, 13-9, 13-11 og 14-4 første ledd nr. 1 gjeld tilsvarende så langt føresegnene passar. Ved fisjon ved overføring til eksisterande føretak skal styra i dei føretaka som deltek, utarbeide ein felles fisjonsplan.

(3) I det overdragande føretaket blir fisjonen vedteken ved at føretaksmøtet godkjenner fisjonsplanen. Ved fisjon ved overføring til eksisterande føretak er det føretaksmøtet i det eller dei overtakande føretaka som gjer vedtaket om fisjon.

(4) Aksjeloven §§ 14-7 til 14-11 gjeld tilsvarende så langt føresegnene passar.

§ 7-3 Fusjon (samanslåing) av eit statsføretak med eit aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsføretak (det overdragande føretaket) kan overdra eigedelane, rettane og forpliktingane sine som heilskap til eit aksjeselskap eller eit allmennaksjeselskap (det overtakande selskapet) mot at staten får ei av desse formene for vederlag:

- a. aksjar i det overtakande selskapet
- b. slike aksjar med eit tillegg som ikkje må overstige 20 prosent av det samla vederlaget.

(2) Ved fusjonen gjeld reglane om fusjon i aksjeloven §§ 13-3 til 13-22 tilsvarende dersom det overtakande selskapet er eit aksjeselskap, og reglane om fusjon i allmennaksjeloven §§ 13-3 til 13-23 dersom det overtakande selskapet er eit allmennaksjeselskap. Når reglane i aksjeloven eller allmennaksjeloven blir nytta, er det fø-

retaksmøtet som blir rekna som generalforsamlinga til det overdragande føretaket.

§ 7-4 Fusjon (samanslåing) av eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap med eit statsføretak m.m.

(1) Eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap (det overdragande selskapet) kan overdra eigedelane, rettane og forpliktingane sine som heilskap til eit statsføretak (det overtakande føretaket). Styra i det overdragande selskapet og det overtakande føretaket skal utarbeide ein felles fusjonsplan. Fusjonen blir vedteken ved at generalforsamlinga i det overdragande selskapet og føretaksmøtet i det overtakande føretaket godkjenner fusjonsplanen. Føresegnene i aksjeloven §§ 13-6, 13-9, 13-11 og 13-13 til 13-17 eller allmennaksjeloven §§ 13-6, 13-11 og 13-14 til 13-18 gjeld tilsvarende så langt dei passar.

(2) Første ledd gjeld tilsvarende ved fusjon mellom eit heileigd dotterselskap til eit statsføretak og statsføretaket, der statsføretaket er det overtakande føretaket.

§ 7-5 Omdanning av statleg verksemd til statsføretak

(1) Ei statleg verksemd eller ein del av ei slik verksemd kan som heilskap overførast til eit statsføretak ved at eigedelar, rettar og forpliktingar som er knytte til verksemda, blir overførte til eit statsføretak.

(2) Det skal utarbeidast ein plan for overføringa. Skal statsføretaket stiftast i samband med overføringa, skal planen takast inn i stiftingsdokumentet, jf. § 2-2. Føresegnene om stifting av statsføretak i lova her gjeld tilsvarende. Skal verksemda overførast til eit eksisterande statsføretak, skal leiinga av den statlege verksemda og styret i statsføretaket utarbeide planen i fellesskap. Føretaksmøtet til statsføretaket skal godkjenne planen.

(3) Føresegnene i aksjeloven §§ 13-9, 13-11 og 13-13 til 13-17 gjeld tilsvarende så langt føresegnene passar.

§ 7-6 Omdanning av statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap til statsføretak m.m.

(1) Eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap kan dannast om til eit statsføretak ved at generalforsamlinga til selskapet gjer vedtak om dette. Selskapet må ved omdanninga ha ein eigenkapital som minst svarer til innskotskapitalen som følger av vedtektene statsføretaket skal ha etter at statsføretaket er oppretta. Føresegnene om stifting av statsføretak i lova her gjeld tilsvarende.

(2) Styret i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet skal utarbeide eit framlegg til omdanningsvedtak og ein plan for omdanninga. Planen skal mellom anna innehalde framlegg til vedtekter for statsføretaket.

(3) Aksjeloven §§ 15-2 og 15-3 gjeld tilsvarende.

(4) Kongen kan i forskrift eller for det enkelte tilfellet gi nærare føresegner om omdanning til statsføretak etter paragrafen her.

§ 7-7 Omdanning av statsføretak til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap

(1) Eit statsføretak kan dannast om til eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap ved at føretaksmøtet til føretaket gjer vedtak om dette. Føretaket må ved omdanninga ha ein eigenkapital som minst svarer til den aksjekapitalen som aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet som føretaket skal dannast om til, skal ha. Reglane om utgreiing i aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-6 gjeld tilsvarande.

(2) § 7-6 andre og tredje ledd gjeld tilsvarande.

(3) Kongen kan i forskrift eller for det enkelte tilfellet gi nærare føresegnar om omdanning til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap etter paragrafen her.

Kapittel 8. Oppløysing og avvikling

§ 8-1 Vedtak om oppløysing

Vedtak om å løyse opp føretaket blir gjort av Kongen i statsråd.

§ 8-2 Vedtak om val av avviklingsstyre og avviklingsmåte

(1) Når Kongen i statsråd har vedteke å løyse opp føretaket, skal departementet innan to veker kalle inn til og halde føretaksmøte der det blir valt eit avviklingsstyre og gitt nærare reglar om avviklingsmåten.

(2) Når avviklingsstyret er valt, trer det ordinære styret og dagleg leiar ut av funksjon.

§ 8-3 Melding til Føretaksregisteret

Vedtak om å løyse opp føretaket skal straks meldast til Føretaksregisteret.

§ 8-4 Kreditorvarsel

(1) Ved registrering av meldinga om oppløysing skal Føretaksregisteret kunngjere vedtaket om å løyse opp føretaket i den digitale kunngjeringspublikasjonen til Brønnøysundregistra. I kunngjeringa skal kreditorane til føretaket varslast om at dei må melde krava sine til leiaren av avviklingsstyret innan seks veker frå kunngjeringa. Namnet og adressa til leiaren skal gå fram av kunngjeringa.

(2) Alle kreditorar med kjend adresse skal, om det er mogleg, varslast særskilt av føretaket.

§ 8-5 Stillinga til føretaket under avviklinga

Aksjeloven § 16-5 om stillinga til selskapet under avviklinga gjeld tilsvarande for føretaket.

§ 8-6 Avviklingsbalanse m.m.

(1) Styret skal lage ei oversikt over eignedelane, rettane og forpliktingane til føretaket og gjere opp ein balanse med tanke på avviklinga.

(2) Oversikta og balansen skal reviderast.

(3) Oversikta og balansen skal i revidert stand sendast til departementet.

§ 8-7 Dekning av forpliktingane til føretaket

(1) Styret skal sørge for at forpliktingane til føretaket blir dekte så langt ikkje ein kreditor har gitt avkall på krav eller samtykkjer i å ta ein annan som skyldnar i staden.

(2) Om ein kreditor ikkje blir funnen eller nektar å ta imot det som kreditoren har til gode, skal beløpet deponerast i Noregs Bank etter reglane i lov om deponering i gjeldshøve.

§ 8-8 Utdeling til staten

(1) Utdeling av midlar frå føretaket til staten av anna overskot enn utbyte etter § 3-8 kan ikkje skje før forpliktingane til føretaket er dekte og det er gått minst seks veker sidan kunngjeringa av kreditorvarselet i den digitale kunngjeringspublikasjonen til Brønnøysundregistra etter § 8-4.

(2) Utdeling kan likevel skje når det berre står att uvisse eller omtvista forpliktingar og det blir avsett eit tilstrekkeleg beløp til dekning av dei. Med mindre anna er avtalt, skal beløpet setjast inn på felleskonto for føretaket og den kreditoren det gjeld, slik at uttak ikkje kan gjerast utan skriftleg samtykke frå begge partane eller endeleg dom.

§ 8-9 Endeleg oppløysing

(1) Etter at utdelinga er avslutta, skal styret leggje fram eit revidert sluttoppgjer for føretaksmøtet.

(2) Når sluttoppgjeret er godkjent av føretaksmøtet, skal styret melde til Føretaksregisteret at føretaket er endeleg oppløyst.

(3) Føresegnene om oppbevaringsplikt for selskapsdokument m.m. i aksjeloven § 16-10 fjerde og femte ledd gjeld tilsvarande for avviklingsstyret.

§ 8-10 Ansvar for udekte forpliktingar

(1) Overfor kreditorar som ikkje har fått dekning etter § 8-7 og heller ikkje er tilstrekkeleg tryggja ved avsetning etter § 8-8 andre ledd, heftar staten inntil verdien av det som staten har teke imot ved oppløysinga av føretaket. Overfor slike kreditorar heftar dessutan styremedlemene solidarisk utan avgrensing dersom det ikkje blir godtgjort at dei har opptredd med tilbørleg aktsemd.

(2) Krav frå kreditorar etter første ledd blir forelda tre år etter at den endelege oppløysinga av føretaket vart registrert i Føretaksregisteret.

Kapittel 9. Erstatnings- og straffansvar m.m.

§ 9-1 Erstatningsansvar

(1) Statsføretaket, staten eller andre kan krevje at dagleg leiar eller styremedlemer erstattar skade som dei

i den nemnde eigenskapen har valda vedkomande med forsett eller aktlaust.

(2) Statsforetaket, staten eller andre kan også krevje erstatning av den som med forsett eller aktlaust har medverka til skadevalding som nemnd i første ledd. Det kan krevjast erstatning av medverkaren sjølv om skadevaldaren ikkje kan haldast ansvarleg fordi vedkommande ikkje har handla med forsett eller vist aktløyse.

(3) Aksjeloven §§ 17-2, 17-3, 17-5 og 17-6 gjeld tilsvarende så langt føresegnene passar. Aksjeloven §§ 17-3 og 17-5 gjeld tilsvarende for myndet til å krevje offentlig påtale og reise privat straffesak så langt føresegnene passar. Aksjeloven § 17-5 gjeld tilsvarende for krav frå foretaket på tilbakeføring etter § 3-7 og krav på ulovlege gåvevingar etter § 5-27 tredje ledd.

§ 9-2 Straffansvar

(1) Om medlemmer av styret, dagleg leiar eller revisor med forsett eller aktlaust bryt ei føresegn som er gitt i eller i medhald av lova her, blir dei straffa med bøter eller, under skjerpande forhold, med fengsel i inntil eitt år.

(2) Om medlemmer av styret, dagleg leiar eller revisor viser grov uforstand når dei utfører vervet sitt for foretaket, blir dei straffa med bøter eller, under skjerpande forhold, med fengsel i inntil eitt år.

(3) Foreldingsfristen for å reise straffesak etter første og andre ledd er fem år.

§ 9-3 Rettargangsreglar og berekning av fristar

Rettargangsreglane i aksjeloven § 18-1 og § 18-3 gjeld tilsvarende så langt føresegnene passar. Det same gjeld aksjeloven § 18-4 om berekning av fristar.

Kapittel 10. Ikraftsetjing, overgangsføresegner og endringar i andre lover

§ 10-1 Ikraftsetjing

(1) Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje føresegnene i kraft til ulik tid.

(2) Frå den tida lova tek til å gjelde, blir lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak oppheva.

§ 10-2 Overgangsføresegner

(1) Eit statsforetak som er oppretta før lova tek til å gjelde, blir rekna som statsforetak og følger reglane i lova her.

(2) Forskrifter som er gitt i medhald av lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak, gjeld også etter at lova her har teke til å gjelde.

(3) Departementet kan gi nærare overgangsføresegner i forskrift.

§ 10-3 Endringar i andre lover

Frå den tida lova trer i kraft, skal følgande endringar gjerast i andre lover:

1. I lov 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. skal § 5 første punktum lyde:

Foretak som er organisert etter *statsforetakslova*, og norske kommuner og fylkeskommuner kan få konsesjon til å erverve eiendomsrett til vannfall på de nærmele vilkår Kongen fastsetter.

2. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak skal følgande føresegner lyde:

§ 3-9 første ledd nr. 4:

4. Styremedlemmene og i tilfelle varamedlemmer og hvem som er styrets formann. Videre skal registeret inneholde opplysninger om observatører, jf. *statsforetakslova* § 5-3 første og tredje ledd.

§ 3-9 første ledd nr. 7:

7. Styremedlemmers og varamedlemmers kjønn, samt opplysninger om medlemmet er valgt blant de ansatte etter *statsforetakslova* § 5-3 eller lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. § 22 og § 23.

3. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt skal følgande føresegner lyde:

§ 2-2 første ledd bokstav f:

f. statsforetak etter *statsforetakslova*,

§ 2-36 første ledd bokstav d:

d. statsforetak etter *statsforetakslova*

4. I lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge skal § 36 a lyde:

§ 36 a. Oppløsning og avvikling

Ved oppløsning og avvikling gjelder bestemmelsene i *statsforetakslova* §§ 8-1 til 8-4 og §§ 8-7 til 8-10 så langt de passer.

II

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de ulike bestemmelsene skal begynne å gjelde til ulik tid.
2. Kongen kan fastsette overgangsregler.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7, debattert 25. mars 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en protokoll om endring av skatteavtalen mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 4. september 2024 (Innst. 161 S (2024–2025), jf. Prop. 42 S (2024–2025))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Stortinget samtykker i å sette i kraft en protokoll om endring av skatteavtalen mellom Norge og Qatar, undertegnet i Oslo 4. september 2024.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 9 [15:13:51]

Referat

1. (246) Finanskomiteen melder å ha valgt Andreas Sjalg Unneland til andre nestleder
Samr.: Vert lagd ved møteboka.
2. (247) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 179/2024 av 5. juli 2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2019/127 om opprettelsen av Den europeiske stiftelsen for bedring av leve- og arbeidsvilkårene (Eurofound) (Prop. 57 S (2024–2025))
Samr.: Vert send arbeids- og sosialkomiteen som legg sitt utkast til tilråding fram for utanriks- og forsvarskomiteen til fråsegn før innstilling vert lagd fram.
3. (248) Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Parat/YS og NHO Luftfart/NHO i forbindelse med tariffrevisjonen 2025 av Overenskomst for redningsmenn i Bristow Norway (Prop. 65 L (2024–2025))
4. (249) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Kathy Lie og Freddy André Øvstegård om et rettferdig yrkesskaderregelverk (Dokument 8:134 S (2024–2025))
Samr.: Nr. 3 og 4 vert sende arbeids- og sosialkomiteen.

5. (250) Endringer i forurensningsloven (grensekryssende transport av avfall og differensierte avfallsgebyrer) (Prop. 58 L (2024–2025))
6. (251) Lov om bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon (Prop. 59 L (2024–2025))
7. (252) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om rettferdig strømstøtte som stimulerer til strømsparing (Dokument 8:136 S (2024–2025))
8. (253) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Geir Inge Lien, Per Olav Tyldum, Gro-Anita Mykjåland og Heidi Greni om ekstraordinære og effektive uttak av jerv for å sikre beitesesongen (Dokument 8:137 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 5–8 vert sende energi- og miljøkomiteen.
9. (254) Samtykke til ratifikasjon av avtale under FNs havrettskonvensjon om bevaring og bærekraftig bruk av marint biologisk mangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon av 19. juni 2023 (Prop. 60 S (2024–2025))
Samr.: Vert send energi- og miljøkomiteen som legg sitt utkast til tilråding fram for utanriks- og forsvarskomiteen til fråsegn før innstilling vert lagd fram.
10. (255) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lisa Marie Ness Klungland, Nils T. Bjørke, Sandra Borch, Marit Knutsdatter Strand og Eivind Drivenes om en større satsing på norsk produksjon av biogass (Dokument 8:131 S (2024–2025))
Samr.: Vert sendt energi- og miljøkomiteen, unna-teke forslag 1, som vert behandla etter forretningsordenen § 39 andre ledd bokstav e (avvisast).
11. (256) Forebygging av ekstremisme. Trygghet, tillit, samarbeid og demokratisk motstandskraft (Meld. St. 13 (2024–2025))
Samr.: Vert send familie- og kulturkomiteen.
12. (257) Samtykkje til å setje i kraft ein avtale om endring av avtalen mellom Noreg og Den europeiske union om administrativt samarbeid på meirverdiavgiftsområdet, underteikna i Brussel 2. oktober 2024. (Prop. 61 S (2024–2025))
Samr.: Vert send finanskomiteen som legg sitt utkast til tilråding fram for utanriks- og forsvarskomiteen til fråsegn før innstilling vert lagd fram.
13. (258) Endringer i folkeregisterloven og skatteloven (særlige bostedsregler og pendlerregler for stortingsrepresentanter mv.) (Prop. 62 L (2024–2025))
Samr.: Vert send finanskomiteen som legg sitt utkast til tilråding fram for Stortingets presidentskap til fråsegn før innstilling vert lagd fram.

14. (259) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om flere tiltak og en ny handlingsplan for fortsatt reduksjon i antall svangerskapsavbrudd (Dokument 8:133 S (2024–2025))
 15. (260) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Grunde Almeland, Ola Elvestuen og Alfred Jens Bjørlo om å sikre en rasjonell, faglig forankret, realistisk og bærekraftig sykehusmodell i Oslo (Dokument 8:139 S (2024–2025))
Samr.: Nr. 14 og 15 vert sende helse- og omsorgskomiteen.
 16. (261) Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanlegglova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg) (Prop. 64 L (2024–2025))
 17. (262) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Emilie Mehl og Heidi Greni om å gjeninnføre lønnstak for ledere i staten på 2 mill. kroner (Dokument 8:135 S (2024–2025))
Samr.: Nr. 16 og 17 vert sende kommunal- og forvaltningskomiteen.
 18. (263) Sikker kunnskap i en usikker verden (Meld. St. 14 (2024–2025))
Samr.: Vert send utdannings- og forskningskomiteen.
 19. (264) Samtykke til undertegning og ratifikasjon av Den internasjonale kaffeavtalen av 9. juni 2022 (Prop. 56 S (2024–2025))
 20. (265) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Eriksen Søreide, Tina Bru, Hårek Elvenes, Trond Helleland og Kari-Anne Jønnes om å kraftig styrke norsk og ukrainsk forsvarsindustri (Dokument 8:132 S (2024–2025))
 21. (266) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Hege Bae Nyholt om vern av internasjonal rett og rettferdig fred for Palestina (Dokument 8:138 S (2024–2025))
Samr.: Nr. 19–21 vert sende utanriks- og forsvarskomiteen.
- Presidenten [15:15:18]:** Dermed er dagens kart handsama ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet heva kl. 15.15.

